

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 3 oktober justerades.

§ 2 Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 26 oktober kl. 14.00*.

§ 3 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte den 26–27 oktober

Andre vice talmannen meddelade att *tisdagen den 7 november kl. 13.00* skulle återrapportering från Europeiska rådets möte den 26–27 oktober äga rum.

§ 4 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2023/24:88

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:88 Konsekvenserna av höjd skatt på husbilar
av Gunilla Svantorp (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 17 november 2023.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och andra engagemang.

Stockholm den 19 oktober 2023

Finansdepartementet

Elisabeth Svantesson (M)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

§ 5 Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2023/24:FPM11 Förordning om sena betalningar *COM(2023) 533* till civilutskottet

§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2023/24:2751, 2752, 2754 och 2757 till näringsutskottet

§ 7 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Konstitutionsutskottets betänkande

2023/24:KU2 Effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner

Finansutskottets betänkanden

2023/24:FiU9 Riksrevisorns årliga rapport 2023

2023/24:FiU13 EU:s kapitaltäcknings- och krishanteringsregelverk – några förtydliganden

Skatteutskottets utlåtande och betänkanden

2023/24:SkU9 Subsidiaritetstest av kommissionens förslag till förordning om fastställande av unionens tullkodex och inrättande av Europeiska unionens tullbyrå

2023/24:SkU2 Nya krav på betaltjänstleverantörer att lämna uppgifter

2023/24:SkU3 Ändring i skatteavtalet mellan Sverige och Tyskland

Civilutskottets betänkanden

2023/24:CU2 Riksrevisionens rapport om statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön

2023/24:CU3 Ändrade bestämmelser om arbetstid för vattenverksamhet

Trafikutskottets betänkande

2023/24:TU2 En gemensam laddningsstandard för viss radioutrustning

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande

2023/24:MJU3 Effektivare luftkvalitetsarbete

Anf. 1 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig vilka lärdomar regeringen och jag drar av Riksrevisionens rapport *Statens åtgärder för utveckling av elsystemet* och om jag avser att agera för att åtgärda de problem som belyses i rapporten.

Jag vill redan nu be om ursäkt på förhand till såväl interpellanten som dem som sitter på läktaren och andra som lyssnar för att det här kan bli ett av de tråkigaste svaren i mannaminne. Men det blir ett korrekt sådant. Sedan ska vi se om vi ändå kan ha ett givande utbyte om detta.

Det här rör alltså en riksrevisionsrapport. Det kan låta lite torrt, men det är en otroligt viktig fråga. Regeringen mottog den 19 september den granskningsrapport som Tobias Andersson hänvisar till i sin interpellation. Det som Riksrevisionen har granskat är om de statliga aktörerna förberett och genomfört åtgärder med påverkan på elsystemet så att de tre energipolitiska grundpelarna kan förenas på ett effektivt sätt.

Processen för hanteringen av Riksrevisionens granskningsrapporter följer en väldigt tydlig mall. Regeringen ska i en skrivelse till riksdagen redovisa vilka åtgärder som regeringen har vidtagit eller avser att vidta med anledning av granskningsrapporten. En sådan skrivelse ska lämnas till riksdagen inom fyra månader från det att man tagit emot rapporten. Regeringen kommer därmed att återkomma till riksdagen med anledning av Riksrevisionens granskning av statens åtgärder för utveckling av elsystemet.

Riksdagen beslutade före sommaren om det nya energipolitiska målet om 100 procent fossilfri elproduktion till 2040. Regeringen har med utgångspunkt i regeringens politiska prioriteringar och i enlighet med detta mål inlett arbetet med att lägga om energipolitiken.

Anf. 2 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar ministern för det enligt henne tråkiga svaret.

Sverigedemokraterna har länge kritiserat den förda energipolitiken. Vi har beskyllt den för att vara ideologiskt driven och helt sakna förankring i verkligheten. Vi har kritiserat de beslut som enligt oss föranlett att vi i nuläget befinner oss i en situation där Sveriges energisystem har stora problem eftersom vi inte har tillräckligt med vare sig energi, effekt eller elnät.

Detta ska regeringsunderlaget försöka åtgärda, men det kan konstateras att läget i dag hade varit betydligt bättre om man inte valt att lägga ned kärnkraftverk i förtid. Under de senaste åren har detta faktum debatterats ständigt. Under valrörelsen påstod Socialdemokraterna konsekvent att deras politik absolut inte hade påverkat nedläggningen av några kärnkraftsreaktorer över huvud taget. Jag och ministern har länge vetat att detta är en lögn, fru talman. Men nu har vi även fått uppbackning av Riksrevisionen genom deras granskningsrapport med namnet *Statens åtgärder för utveckling av elsystemet*.

Rapporten kan sammanfattas som att den förda politiken byggt på en fullständig avsaknad av förståelse för hur energisystemet fungerar och att den varit kortsiktig och saknat konsekvensanalys. Rapporten pekar bland annat ut några av de politiska beslut som i princip omöjliggjorde för kärn-

kraften att konkurrera på lika villkor. Till de exempel som lyfts fram i Riksrevisionens rapport hör höjningen av effektskatten. Man beskriver att det helt saknades konsekvensanalys inför höjningen och att den tillsammans med bland annat annan befintlig beskattning och låga elpriser bidrog till nedläggningen av fyra kärnkraftsreaktorer.

Fru talman! Jag kommer under debatten att återkomma lite mer till rapporten, men först vill jag ha sagt att det är uppenbart att Socialdemokraterna låtit ideologi, politiskt spel och kohandel vara viktigare än Sveriges bästa. För detta faller ett tungt ansvar på Magdalena Andersson och Socialdemokraterna, som mer eller mindre betalat Miljöpartiet för regeringsmakten genom att tillåta att ett fossilfritt energisystem, ett av världens kraftfullaste, snudd på omintetgjorts.

Sverigedemokraterna har däremot under lång tid konsekvent kritiserat den här inriktningen på energipolitiken och varnat för dess konsekvenser. Därför är jag glad över att tillsammans med ministern vara en del av ett regeringsunderlag som nu i det närmaste gör en helomvändning på området och säkerställer att fysikens lagar i stället för ideologiska skygglappar får vara vägledande för energisystemet. För oss är det helt centralt att säkerställa en långsiktig, konkurrenskraftig och tillförlitlig energiförsörjning för både hushåll och näringsliv. Det krävs med andra ord mer planerbar elproduktion, vilket innebär kärnkraft, något vi hade kunnat ha i större utsträckning i dag ifall vissa politiska beslut inte hade fattats.

Fru talman! Jag är fullt medveten om att Ebba Busch inte kan föregripa den skrivelse som regeringen med anledning av granskningsrapporten kommer att återkomma med. Min fråga till ministern blir i stället om ministern tror att Socialdemokraterna nu kommer att erkänna sitt ansvar för nedläggningen av kärnkraftverk efter att Riksrevisionen konstaterat en politisk skuld.

Anf. 3 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag vill åter understryka för dem som lyssnar att vi kommer att återkomma med en fullständig redogörelse för dels hur vi från den nuvarande regeringens sida ser på Riksrevisionens rapport, dels vilka åtgärder vi redan har vidtagit eller kommer att vidta.

Jag har haft möjligheten att vara aktiv i rikspolitiken med ett formellt uppdrag i ungefär tio års tid. Under den tiden har jag till och från debatterat energifrågor. Väldigt många av de påpekanden som jag själv har lyft fram i debatten hittar jag också i Riksrevisionens rapport. Med det perspektivet går det ändå att få en viss fingervisning om vad som komma skall även i regeringens svar på Riksrevisionens rapport. Det fanns inte någonting i rapporten som gjorde mig som energiminister förvånad.

Det understryks att tiden måste vara förbi för komplicerade överenskommelser som inte är stringenta utan snarare handlar om att överbrygga andra politiska meningsskiljaktigheter och låta energisystemet och elsystemet betala priset. Det kan låta skönt när man når politiska uppgörelser. Jag själv som medborgare kan tycka att det känns skönt ibland att höra politiker säga: Nu är vi överens – vi har gått in i ett rum här och är överens om detta. Men man är överens om någonting som i grunden kommer att bli varken hackat eller malet. Summan av kardemumman är att det helt enkelt blir ganska dåligt. Det är också dåligt att vara överens om något som är

dåligt. Det säger sig självt. Ibland har vi nästan haft ett egenvärde i att vi måste komma överens och att det är bra.

Om man nu ska blicka lite framåt är det vi försöker titta på: Vad behöver elsystemet för att garantera en rimlig nivå av leveranssäkerhet och stabil tillgång till el till ett konkurrenskraftigt pris?

Det gäller hur ska vi säkerställa att nästa generation inte behöver fundera på:

1. Kommer det el ur två hål i väggen?
2. Till vilket pris?
3. Finns det överallt där det behövs och när det behövs?

Det är vad energipolitiken går ut på egentligen. Då måste man bort från ideologiska låsningar.

Jag är en varm förespråkare för spänstiga ideologiska debatter på många politikområden. Men när det kommer till energipolitiken är det faktiskt fysik som det handlar om. Jag älskar sol. Jag älskar vind. Men ingenting av det är baskraft. Vad är baskraft i Sverige? Det är vattenkraften och kärnkraften.

Har vi inte tillräckligt mycket av det som är synkrona energi- och kraftproduktionskällor kan vi inte heller brassa på med mer solkraft eller mer vindkraft. Då funkar inte systemet i Sverige. Politiken måste ut ur energipolitiken, och fysiken måste in i energipolitiken. Det är den omläggningen som vi har påbörjat att göra.

Jag ska svara på Tobias Anderssons fråga om jag tror att det kommer ett erkännande om de politiska beslutens uppenbara effekt på kärnkraftsreaktorerna. Det gäller de fyra kärnkraftsreaktorer som ändå har försvunnit ur det svenska elsystemet under de fem åren. Mitt svar är nej.

Det kan jag kanske älta på natten, men inte på dagen. Då måste vi framåt. Jag tror att det finns en väldigt stor öppenhet för att navigera lite mindre politiskt och lite mer fysikorienterat framåt brett i Sverige i dag.

Anf. 4 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack på nytt för svaret från ministern!

Det ska bli intressant att få ta del av skrivelsen i dess fulla omfattning. Om jag bara ska göra något nedslag i Riksrevisionens granskningsrapport kan jag konstatera att de rekommendationer som riktas till regeringen sannolikt, åtminstone enligt min bedömning, är rekommendationer som regeringen redan hade med sig innan man klev in på de olika departementen.

Det handlar om en kunskap och en förståelse som man efterfrågat och belyst under de gångna åren. Man riskerar helt enkelt inte att upprepa samma misstag som Riksrevisionen menar att tidigare regeringar har gjort på området.

Man kan bara ta en av rekommendationerna. Den lyder: Utred principiella frågor om vilka elsystemens nyttor som bör ges ersättning så att likvärdiga ekonomiska incitament kan ges de aktörer som bidrar med olika systemstödjande nyttor.

Det är någonting som åtminstone Sverigedemokraterna under många år har efterfrågat. Vi måste säkerställa att den kraftproduktion som per definition genererar inte bara kraft utan också en systemnytta blir kompen-

serad för den nyttan. Den är framför allt det möjliggörande den innebär för andra kraftslag.

Det gäller då inte minst vind och sol som tack vare vattenkraft och kärnkraft kan kopplas på vårt elnät. I nuläget råder snarare en omvänd situation. Exempelvis slits vattenkraftens turbiner ut på bekostnad av att vindkraften ska ut på elnätet.

Man har tidigare inte bara subventionerat tillgång till vindkraften utan också låtit vattenkraften ta en del av den kostnad det inneburit att addera så mycket väderberoende kraftproduktion ut på vårt elnät. Det är en känedom vi har som nu Riksrevisionen ger som rekommendation till regeringen.

Fru talman! Vi har hitintills i debatten kanske primärt fokuserat på hur politiska beslut föranlett en nedläggning av kärnkraftverk. Det gäller specifikt de fyra som belysts i rapporten. Men politiska beslut har också därtill förhindrat, eller åtminstone kraftigt begränsat, nyinvesteringar i kärnkraft.

Vi kan börja med det faktum att den första skarpa propositionen från regeringen på detta område var *Ny kärnkraft i Sverige – ett första steg*. Den syftar inte till att i morgon beställa ny kärnkraft. Nej, det är inte där vi kan börja. Eftersom vi har haft regeringar som rent juridiskt med svensk lagstiftning begränsat investeringar i kärnkraft måste vi börja med att riva upp de hindren genom att ta bort begränsningarna om tio reaktorer på tre platser i Sverige. Vi måste alltså börja med att riva upp rent juridiskt tekniska hinder för nya kärnkraftsinvesteringar.

Vi kan också konstatera att när den socialdemokratiska regeringen tillträdde 2014 och presenterade sin budget kunde man på svt.se den 1 oktober läsa: ”När Socialdemokraterna och Miljöpartiet i dag presenterade sin nya energiöverenskommelse grusades Vattenfalls planer om att kunna uppföra ersättningsverk om cirka tio år.”

Vattenfall hade alltså som ambition att se över förutsättningarna att bygga nya kärnkraftverk på Ringhalssajten men valde att lägga ned de planerna mot bakgrund av ett politiskt regeringsskifte. Om det inte hade skett hade vi under detta år eller kanske nästa år kunnat koppla på både en och två kärnkraftsreaktorer på vårt elnät och leverera såväl energi som effekt där det behövs som allra mest.

Det kan inte vi. Det är där vi står i dag, fru talman. Jag och ministern arbetar med det. Sannolikt är just Ringhals den plats där vi ser den första nya reaktorn komma på plats, som vi nu behöver agera på tio år efter.

Det är inte nog med att tidigare regeringar lagt ned eller agerat på ett sätt som gjort att man varit tvungen att lägga ned kärnkraftverk. De har dessutom säkerställt att nyinvestering inte ägt rum. Jag tror att ministern har rätt i att Socialdemokraterna inte kommer att erkänna sitt ansvar för det.

Anf. 5 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Det är bra att både titta lite grann på vad som har hänt under det här året och också blicka lite framåt.

Vi har, precis som Tobias Andersson har understrukit här, valt att bana väg för ny kärnkraft genom att se över de regler som hindrar utbyggnaden. Det handlar om att det har funnits en begränsning i Sverige för vilka platser man får bygga kärnkraft på och för hur många reaktorer, begränsat till tio reaktorer.

Vi talar ofta om de fyra kärnkraftsreaktorerna som har försvunnit ur det svenska energisystemet. Men därtill har vi Ringhals 5 och Ringhals 6 där hela projekteringen stannade av. Den hade fortlöpt i nio år till om det inte hade varit för det politiska klimat som rådde då.

Framför allt försöker vi nu sätta en ordning av att alla goda krafter be- hövs. Sverige är i dag världsledande i grön omställning. Vi är världsledande i grön omställning som inte innebär att vi ska tillbaka till medeltiden eller att folk ska lägga sig ned och dö, sluta konsumera, sluta kunna resa till andra delar av världen och sluta kunna bana väg för nya företag, ekonomisk tillväxt och fler arbetstillfällen.

Vi är världsledande i grön omställning som svarar på det som ibland på engelska kallas för the million dollar question. Går det att kombinera grön omställning med ekonomisk tillväxt, stark välfärd och sjysta jobb? Det svenska svaret är ja. Anledningen till att vi har kunnat svara ja på detta är att vi har haft förhållandevis billig och leveranssäker el, och vi har haft mycket av den.

Det bygger på att man har visat lite kärlek, omtanke och förståelse för hur elsystemet fungerar. Jag ska dra det igen, med en dåres envishet. Det handlar om att man trycker på en massa intermittent kraftproduktion. Det är väderberoende kraftproduktion som sol och vind. Den kommer och går beroende på vädret. Än så länge har vi inte lyckats hitta en fantastisk lösning där man kan spara all den el som produceras när det blåser jättemycket eller när det skiner jättemycket. Det kanske kommer, liksom små ekosystem för att kunna hantera det. Men det finns inte i stor skala för att kunna hantera ett land som Sverige.

Elnätet måste vara gjort för att kunna vara som en autobahn när det blåser jättemycket och skiner jättemycket. Då måste man kunna brassa på hur mycket el som helst i systemet. Annars kan man inte ta vara på det. Men däremellan när det inte finns där är det precis som Tobias Andersson understryker. Då ska vattenkraften eller kärnkraften balansera upp det när det plötsligt slutar att lysa eller slutar att blåsa. Det är vad som har gjort det hela så komplicerat.

Vad har vi då fattat för beslut här? Svenska kraftnät och Energimyndigheten har fått i uppdrag att öka på takten och intensifiera och stärka försörjningstryggheten i energisektorn. Det är precis för att komma åt att systemet är så labilt och kommer och går lite som det vill.

Vi har också beslutat om en tillförlitlighetsnorm. Det låter väldigt korrekt och är otroligt bra och viktigt. Den beskriver hur många timmar per år det är samhällsekonomiskt motiverat att landets produktion och möjlig import inte tillgodoser hela den förväntade efterfrågan på el. Vi måste alltså skaffa oss koll på vad det är som gör att systemet är mycket mer labilt nu trots att vi de senaste tio åren har tryckt in 10 000 megawatt – vilket motsvarar sju kärnkraftsreaktorer – i ny kraftproduktion. Det beror på att kärnkraften har försvunnit.

Hur säkerställer vi då att vi kompenserar för detta? Det här, fru talman, är några beslut som redan har fattats i år.

Anf. 6 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack på nytt för svaret från ministern! De förslag som nämnts rör sådant som vi står bakom. Vi ser även framför oss hur mycket mer kommer att ske, inte minst för att säkerställa att de rekommendationer

som Riksrevisionen egentligen i efterhand ger till tidigare regeringar efterlevs av denna regering, som har en annan nyans och en annan förståelse för dessa frågor.

Vi har under debattens gång kunnat konstatera att varken jag eller ministern tror att Socialdemokraterna nu i efterhand kommer att ställa sig upp och erkänna sin skuld för nedläggningen av kärnkraftsreaktorerna, trots att all tillgänglig empiri konstaterar det ansvar Socialdemokraterna har haft för att detta händelseförlopp har ägt rum. Jag tror inte att det är sannolikt att Socialdemokraterna tar ansvar, alldeles oavsett hur mycket empiri och evidens som presenteras för den allmänna opinionen att ta del av.

Den fråga som däremot kanske håller mig vaken – vi pratade ju om sådant tidigare under debatten – är snarare om man från Socialdemokraternas sida har förstått konsekvenserna av de beslut man har fattat. Har man varit medveten om vad detta kommer att innebära, eller har man helt enkelt inte förstått och greppat vilka systemeffekter det kommer att föranleda?

Ärlig talat, fru talman, vet jag inte vad jag tycker är värst. Jag vet inte om jag tycker att det är värre om Socialdemokraterna aldrig kunde förutse, förutspå och greppa innebörden av de beslut man fattade tillsammans med Miljöpartiet än om man förstod det och rent cyniskt ändå valde att fortsätta på den inslagna banan bara för att garantera att hålla kvar regeringsmakten med Miljöpartiets stöd. Jag vet inte vilket som är värst – okunskap eller cynisk maktthunger. Men något av detta handlar det om.

Jag skulle vilja ställa en fråga till ministern under mina sista sekunders talartid. Nu sker ändå en omläggning från Socialdemokraterna. De börjar öppna upp i viss utsträckning för att åtminstone ha fler än tio reaktorer – förvisso inte på fler än tre platser, men det sker ändå en positiv förändring. Socialdemokraterna står bakom mål om fossilfritt till viss del.

Bedömer ministern att detta är en trovärdig omläggning från Socialdemokraterna?

Anf. 7 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Svaret på frågan är: Det tror jag. Ibland är det tuffa rubriker och tuffa konflikter i politiken. Det hör demokratin till. Men jag kan säga att några av de bästa och mest omdömesgilla personer jag vet är sossar. De är stolta socialdemokrater. Nog är det många av dem som jag har haft dialog med genom åren, och det har jag även nu.

Jag uppfattar att det brett i politiken nu finns ett fönster där vissa politiska lösningar som fanns förut inte finns där längre. Det är ett fönster och en möjlighet som vi verkligen ska ta till vara. Vi är många, oavsett politisk färg, som enas i kärleken till Sverige. Vi enas i viljan och drivet och i vetskapen om att oavsett vilken regering som kommer att få lov att klippa de där banden, och oavsett om det är blå eller röda kommunalråd som lokalt kommer att få välkomna nya företag, nya investeringar och nya arbetstillfällen till sina orter, är det dit vi måste. Vi har inget val.

Med det sagt tycker jag att man också ska ha en ödmjukhet inför att det ibland inte blir bra när man fattar politiska beslut. Jag vet redan nu att det kommer att finnas sådana beslut. När de utvärderas om några år kommer man att säga: Vi skulle till A, men vi hamnade i stället på B. Då får man vara ödmjuk inför att man behöver justera kursen.

Denna ödmjukhet ska jag försöka hålla fast vid men ändå fortsätta att välkomna alla goda krafter – alla goda krafter i politiken och alla goda krafter vad gäller ny kraftproduktion.

Jag älskar kärnkraft, för den kommer att göra Sverige rikare, den kommer att göra det billigare att vara svensk och den kommer att bana väg för tillväxt, för fler arbetstillfällen och för möjlighet att nå våra klimatmål. Kärnkraften har gjort det förut, och den kan göra det igen. Nu ska vi se till att det blir verklighet. Tack för interpellationen!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellationerna 2023/24:57 och 68 om utbyggnad av elnät och ökad elproduktion

Anf. 8 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Vad trevligt att flera ledamöter har anmält sig till debatten – härligt med engagemang i de här frågorna!

Jag börjar med att tacka Monica Haider, som har frågat mig hur jag avser att, inom mitt ansvarsområde, skapa rätt förutsättningar för den gröna omställningen i Sverige, särskilt när det gäller utbyggnaden av elnät. Fredrik Olovsson har frågat mig hur jag avser att, inom mitt ansvarsområde, skapa rätt förutsättningar för den gröna omställningen, särskilt när det kommer till utbyggnaden av elproduktion till 2030.

Som energi- och näringsminister är utvecklingen av det svenska elsystemet en av mina främsta prioriteringar. Det är mitt arbete och min hobby, och det fyller mycket av min tid. Sveriges internationella konkurrenskraft och den gröna omställningen bygger bland annat på god tillgång till fossilfri energi till konkurrenskraftiga priser i hela landet. För att investeringar i elproduktion, eldistribution och elanvändning ska gå i takt både geografiskt och tidsmässigt behövs en utvecklad energiplanering och effektiva och förutsebara tillståndsprocesser.

I dag är elsystemet större än någonsin. Jämfört med 2013 finns i dag 10 000 megawatt mer installerad elproduktion, men nyetableringar och expansion inom industrin kan ändå inte ske i önskad takt på grund av att elsystemet inte har tillräcklig kapacitet.

För att ta ett helhetsgrepp om utbyggnaden av elsystemet, såväl elnät som elproduktion, avser regeringen att återkomma till riksdagen med en energipolitisk inriktningsproposition med två övergripande mål för elförsörjningen. Det första är ett planeringsmål och det andra ett leveranssäkerhetsmål. Elsystemet behöver planeras så att elproduktion och elnät byggs med rätt egenskaper, på rätt plats och i rätt tid för att kunna möta efterfrågan på el för den gröna omställningen och kunna leverera stabila och rimliga elpriser.

I budgetpropositionen för 2024 har regeringen lagt en grund för att åter stärka elsystemet och svensk konkurrenskraft med bland annat satsningar för effektivare tillståndsprocesser och utvecklad planering.

Regeringen har också lämnat flera regeringsuppdrag till berörda myndigheter på energiområdet som bland annat syftar till att återuppbygga ett robust elsystem och öka försörjningstryggheten, ge bättre förutsättningar för elnätsutbyggnad och förbättra transparensen kring förutsättningarna

Prot. 2023/24:21
24 oktober

Svar på
interpellationer

för industrier och producenter att ansluta sig till elnätet. Därtill arbetar regeringen för en stärkt europeisk elmarknadsdesign avseende såväl systemdrift, flexibilitet och prisstabilitet som konsumentskydd och konsumenträtt.

Anf. 9 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! I dag tävlar länderna om ledarpositionen i den gröna omställningen för att säkra framtidens investeringar och jobb.

Här ligger Sverige i framkant, och den tidigare socialdemokratiska regeringen satsade på den gröna industriella omställningen. Här behöver regeringen ta på sig ledartröjan för att utvecklingen inte ska stanna av. Det är bra att regeringen tänker ta fram en ny nyindustrialiseringsstrategi för norra Sverige, Norrbotten och Västerbotten. Men resten av Sverige, då? Vi har ju en fantastisk utveckling exempelvis i Västra Götaland och flera andra delar av Sverige.

För att klara den gröna omställningen och alla de gröna investeringar som aviseras behöver vi mer energi och en utbyggnad av våra elnät. Här är tillståndsprocessen av yttersta vikt. Den socialdemokratiska regeringen tog viktiga steg för att utreda hur vi ska korta ledtiderna, och här finns nu ett antal förslag som ligger färdiga på bordet. Regeringen valde dock att tillsätta en ny utredning, utan att gå vidare med de förslag som redan finns färdigberedda, och den utredningen ska inte vara klar förrän den 15 december 2024. Tänker energi- och näringsministern gå vidare med några av de förslag som redan finns?

Jag kan inte heller se att regeringen har gått vidare med de förslag som fanns i elektrifieringsstrategin. Där gav den socialdemokratiska regeringen ett antal uppdrag till myndigheterna som handlade om att få processen att gå fortare och som har visat sig ge bra resultat. Det gäller till exempel parallella processer i tillståndsgivningen, där Kronoberg var en av piloterna. Jag kan konstatera att regeringen har förlängt några av uppdragen, vilket är väldigt bra.

Här krävs ett politiskt ledarskap för att staka ut färdriktningen och för att vi ska klara elektrifieringen och de utmaningar och möjligheter som den faktiskt ger. Av ministerns svar framgår att det behövs en utvecklad energiplanering och effektiva och förutsägbara tillståndsprocesser. Det ska även komma en särskild energipolitisk inriktningsproposition med två övergripande mål – ett planeringsmål och ett leveranssäkerhetsmål, precis som ministern beskrev. Det är gott så, men när kommer förslagen som faktiskt gör skillnad för att korta tillståndsprocesserna?

Socialdemokraterna ser behovet av en långsiktig blocköverskridande energiöverenskommelse, och det gör faktiskt de flesta andra också – men inte regeringen och Sverigedemokraterna. Senast var det ordföranden för Svenskt Näringsliv som i Sällskapet Politik & Näringsliv i förra veckan framhöll vikten av breda politiska överenskommelser i energifrågan. Näringslivet vill veta vad som gäller över tid och när de ska investera och efterfråga långsiktiga förutsättningar. Hur tänker ministern här?

Fru talman! Socialdemokraterna har också föreslagit ett mål om minst 60 terawattimmar ny fossilfri el till 2030 för att klara behoven i närtid och för att vi inte ska förlora de stora investeringar och jobb som planeras i hela Sverige. Kan industrins behov inte mötas på kort sikt riskerar vi att

helt tappa dessa industrier och gå miste om nya etableringar och jobb. I det korta perspektivet gäller det främst vindkraft, både på land och till havs, men det gäller även solet och effekthöjningar i befintliga anläggningar som vattenkraft och kärnkraft.

När det gäller tillståndsprocesserna: Tänker energi- och näringsministern gå vidare med något av de förslag som redan finns färdigberedda, eller kommer det inte att hända någonting innan den nya utredningen är klar?

Anf. 10 FREDRIK OLOVSSON (S):

Fru talman! Jag tackar energi- och näringsministern för svaret.

Sverige har verkligen skaffat sig en stark utgångsposition i den globala kapplöpning som nu pågår och som ju drivs på av klimatomställningen. Genom nära samverkan mellan politik och näringsliv har Sverige åtminstone haft ett globalt ledarskap på det området; hur det blir framöver får vi väl diskutera. Det har hur som helst drivit fram dessa stora investeringar i vårt land, dels genom omställningen av befintlig produktion i befintliga företag, dels i nya industrier – i batterifabriker, i nya stålverk och i en fordonsindustri som ställer om och elektrifierar.

Detta leder till nya jobb, växande samhällen och en framtidstro på många orter runt om i vårt land. Ofta talas det om de stora industrierna i den norra delen av Sverige, men vi ser utvecklingen på väldigt många håll i vårt land. Inte minst ser vi investeringsviljan i Västsverige och de tiotusentals nya jobb som ligger i potten. Det visar dock även riskerna med att inte lyckas.

En helt central fråga för att lyckas med nyindustrialiseringen är att möta behovet av el i närtid. Ren och billig el är en central förutsättning för att investeringarna ska bli av i Sverige. I dag har vi ett rejält överskott av el, vilket kan exporteras till andra länder – år 2022 var Sverige det land i EU som var den största elexportören. Men utbyggnadstakten i ny elproduktion kommer nu att vika nedåt, inte minst på grund av regeringens politik. Det är nämligen för få projekt som får tillstånd – samtidigt som behoven ökar kraftigt när industrin gör verklighet av sina investeringsplaner.

Utan ökad elproduktion kommer det svenska elöverskottet att vändas till ett underskott och göra Sverige beroende av import för att täcka netto-behovet. Jag menar att detta är en orimlig ingång och utveckling. Andra nordiska länder, resten av EU och USA väntar inte på att den svenska regeringen ska komma upp på banan här i närtid, utan de ökar tempot här och nu för att komma ifatt och springa förbi.

Fru talman! Ebba Busch och jag har i grunden samma ambitioner: att bygga ut elproduktionen på lång sikt. Vi vill närmast fördubbla den till 2045. Men det är trots allt en vision i fjärran, och i värsta fall kan varken Ebba Busch eller jag riktigt utvärderas och ställas till ansvar 2045. Det gör kanske att saker inte får ett tillräckligt tempo här och nu.

Det är därför vi socialdemokrater, som Monica Haider alldeles nyss sa, har föreslagit ett nytt energipolitiskt mål till 2030 om minst 60 terawattimmar fossilfri el. Vi ser att det går att effekthöja kärnkraften och vattenkraften samt att vi måste få in mer sol och vind. Det är så vi kan ta oss dit. Nivån är väl avvägd för att klara de ökade behov som kommer från nyindustrialiseringen och elektrifieringen. Nivån är dessutom väl vald, för vi ser att investeringarna kommer att hamna någon annanstans om vi inte lyckas med detta. Då går investeringarna oss förbi.

Prot. 2023/24:21
24 oktober

Svar på
interpellationer

Därför är frågan om statsrådet är beredd att göra vad som krävs till 2030 och se till att vi får ett sådant mål från regeringen – samt åtgärder som gör att vi kan nå det till 2030.

Anf. 11 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Det är intressant när ni i Socialdemokraterna släpper sargen och Miljöpartiet, Monica Haider och Fredrik Olovsson. Helt plötsligt framstår ni som kärnkraftsvänner! Helt plötsligt står ni här och säger att ni vill bygga ut energin i Sverige, och det är ju bra. Men var höll ni hus under de senaste åtta åren? Vi skrev debattartiklar och höll interpellationsdebatter, men Socialdemokraterna lyste med sin frånvaro här i kammaren – förutom vid några tillfällen.

Ett av de tillfällena var när ni avvecklade väl fungerande kärnkraft med en enda rösts övervikt här i kammaren. Vänsterpartiet, Centerpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna tryckte på knappen för att lägga ned väl fungerande kärnkraft. Det är ett beslut som har kostat näringslivet oerhört mycket pengar, och det är ett beslut som har kostat hushållen oerhört mycket pengar. Jag är glad och tacksam att vi nu har en minister och en regering som jobbar dygnet runt för att återställa åtta års olycka.

I en av de interpellationsdebatter jag hade med Anders Ygeman sa han: Jodå, vi måste bygga ut elnätet, för vi ska skicka el från norr till söder. Jag sa redan i den interpellationsdebatten: Nej, men kära statsrådet – vi ska bygga ut elnätet för att skicka *upp* energi! Men varifrån ska den energin komma när ni avvecklar kärnkraften? Det är precis detta kaos vi såg under den senaste vintern.

Det finns något annat som är rätt intressant. Jag delar uppfattningen att det är bra med stora, breda energioverenskommelser. Men jag funderar på vad som skulle hända om olyckan var framme 2026 och det blev en röd regering.

Vi kan ju läsa vad Miljöpartiet säger, alltså det parti som Socialdemokraterna har gett vetorätt i energipolitiken. Det är inte vad man säger utan vad man gör som räknas. Vi kan läsa en intervju med Daniel Helldén – om jag förstår det rätt är han valberedningens kandidat till språkrörsposten i Miljöpartiet – i Dagens industri den 20 oktober. Han är glasklar. Han säger att det inte blir någon ny kärnkraft i Sverige. Det går inte att misstolka det beskedet.

Då kan man säga att Socialdemokraterna ändå kommer att köra över Miljöpartiet. Vi hörde ju ledamöterna stå här och hylla behovet av mer energiproduktion. Men om man går till facit och tittar på hur Socialdemokraterna agerade i regeringsställning ser man att de gav vetorätt till Miljöpartiet. Det var Miljöpartiet och de delar av Socialdemokraterna som bevisligen hatar kärnkraft som fick styra den svenska energipolitiken. Det var väl till och med så att Magdalena Andersson i ett installationstal hycklade och hånade kärnkraften och oss som alltid varit kärnkraftsvänner.

Nu har det varit väldigt mycket om kärnkraft, men vi har också vattenkraften. Inte nog med att Socialdemokraterna avvecklade kärnkraft – de gav även uppdraget att se över vattenkraften. Den översynen ledde till drastiskt reducerad effekt från vattenkraften.

Den tidigare regeringen med Miljöpartiet i spetsen gav sig på den småskaliga vattenkraften, som också har en viktig roll i energisystemet. De gav sig på kärnkraft och vattenkraft samtidigt, och facit från den politiken

kunde hushållen se förra vintern. Facit finns ju. Varje person som fick en hög elräkning kan skicka en tanke till Socialdemokraterna.

Det var bra att en ledamot i en tidigare interpellationsdebatt frågade om Socialdemokraterna kommer att be svenska folket om ursäkt för sin energipolitik. Det finns tillfälle här i dag. Gå upp och gör nästa inlägg, titta in i kameran och be om ursäkt till svenska folket för att ni gav Miljöpartiet vetorätt i energipolitiken!

Anf. 12 MATTIAS JONSSON (S):

Fru talman! Jag tackar för statsrådets svar på interpellationerna som ställts. När jag lyssnade på debatten kände jag att jag också ville begära ordet, för jag hörde nu senast Lars Beckman från Moderaterna anklaga Socialdemokraterna för energipolitiken.

Hur polariserat det än varit tidigare måste vi ändå dra oss till minnes hur det såg ut 2016. Då var både Moderaterna och Kristdemokraterna i samma båt som vi, och tillsammans blåste vi upp ballonger och hyllade den så kallade energiöverenskommelsen eftersom den räddade kärnkraften. Det sa Moderaterna och slog på stora trumman. I dag låter det helt annorlunda i debatten.

I den överenskommelsen och även efteråt har vi sagt att det behövs mer vindkraft och att den behöver byggas ut, inte minst havsvindkraften. Som upplysning till Lars Beckman kan jag säga att han har en partikamrat, Christofer Fjellner, som förordar mer vindkraft för att man ska klara de behov som finns här och nu.

Jag är väldigt bekymrad över situationen som egentligen hängt med sedan valrörelsen och sedan andra Moderaterna och Kristdemokraterna lämnade energiöverenskommelsen 2019. Det har gått fem år nu, och det har i princip bara varit fokus på 2045. Det har bara varit fokus på kärnkraft.

Visst, det kan vara så att kärnkraften behöver byggas ut och att målet tio reaktorer är en begränsning som även vi nu har sagt bör tas bort. Men för att klara målet till 2030 behövs mer havsvindkraft.

Jag var på Preem i Lysekil i fredags. De ser ett enormt behov av mer energi på kort sikt. De är mitt i en grön omställning och ser elektrobränslen framför sig, och för att klara det behöver de mer energi. De säger att enda lösningen är havsvindkraft, och det var därför vi socialdemokrater också satte upp ett mål om mer energi på kort sikt till 2030 med en volym på 60 terawattimmar. Klarar man inte det förlorar Sverige stora industriinvesteringar, för det är ungefär samma sak som att säga att man inte behöver komma hit och investera utan kan lägga de investeringarna i andra länder. Det måste vi ta på fullaste allvar.

Västsvenska Handelskammaren, Västra Götalandsregionen, länsstyrelsen i Västsverige och industrierna – till och med Volvo – säger att de vill vara med och investera i havsvindkraftsutbyggnaden. Det är fantastiskt bra. Men då måste ju också regeringen möta upp, och vad jag gärna hade sett, fru talman, är en bred överenskommelse så att de långsiktiga spelregler som fanns fram till 2019, men som försvann då, återkommer. Då skulle man våga ta kliv, investera, rädda jobb och vara med på den gröna omställningen och få fler investeringar hit till Sverige. Bara i Västsverige är det en import av el till regionen på ungefär 70 procent. Till 2030 ska den öka med någonstans runt 15–20 terawattimmar. Vi kan prata kärnkraft,

Prot. 2023/24:21
24 oktober

Svar på
interpellationer

men den löser vi inte till 2030. Då är det havsvindkraften som står för lösningen.

Fru talman! Jag skulle gärna vilja få svar från statsrådet Ebba Busch på hur hon ser på målet vi satt upp till 2030 om ytterligare 60 terawattimmar. Det skulle vara ett svar till de företagare som i dag är väldigt oroliga för hur de ska klara de investeringar som de just nu ska besluta om och som är avhängiga av mer produktion fram till 2030.

Anf. 13 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Även jag passar på att ge mig in i denna debatt, för jag har noterat att minister Ebba Busch kommer att behöva tillbringa resten av eftermiddagen med att svara på interpellationer från alla socialdemokrater som sitter i näringsutskottet. Då kan det kanske vara klädsamt att även en företrädare för regeringsunderlaget ger sig in i åtminstone någon av debatterna för att försöka balansera upp detta något.

Helt plötsligt låter det från Socialdemokraterna som att man fått en nyfunnen kärlek till energisystemet. Helt plötsligt bryr man sig om energi, effekt och elnät, vilket väl kan sammanfatta temat för de interpellationer man nu ställt till ministern. Helt plötsligt vill man ha och skapa förutsättningar för en elintensiv industri. Men vi som följt nyhetsrapporteringen de gångna åren då Socialdemokraterna haft regeringsmakten har sett både en och två – flera – artiklar om företag som räds nyinvesteringar i Sverige och som medvetet väljer att etablera industrier i andra länder för att de inte litar på det elsystem och den kraftförsörjning som fanns när Socialdemokraterna satt vid makten.

I en tidigare debatt konstaterade jag inte bara att man från socialdemokratiska regeringars sida agerade på ett sätt som föranledde nedläggning av fyra kärnkraftsreaktorer, vilket Riksrevisionen nu pekat på, utan också att man valde att agera på ett sådant sätt att nyinvesteringar i kärnkraft uteblev, vilket per definition har lett oss till en situation där vi står och stampar på exakt samma ställe där vi var 2014 när Socialdemokraterna kom till makten och Vattenfall avbröt sina planer på ytterligare två kärnkraftverk vid Ringhals. De hade kanske kunnat tas i drift nästa år och definitivt påkopplats under denna mandatperiod. Det hade kraftigt underlättat för vårt elsystem och hade kunnat försörja den delen av Sverige med den kraftproduktion som så desperat behövs.

Där är vi tyvärr inte i dag, som en direkt konsekvens av politiska beslut fattade av socialdemokratiska regeringar. Det gäller oavsett i vilken utsträckning Socialdemokraterna vill lägga skulden på Miljöpartiet eller på Lars Beckman från Moderaterna, som man gjorde tidigare under den här debatten.

Nu, däremot, är man en vurmare för detta. Man tycker också att det är viktigt med breda politiska överenskommelser, vilket nyss lyftes upp i debatten. Man vill ha samtal och enighet. Man vill ta ansvar gemensamt. Det hade varit jättefint, fru talman, om det var så – men tillåt mig tvivla.

Jag misstänker att det snarare är så att Socialdemokraterna har landat i att detta är den bästa strategin för dem för att försöka bakbinda den här regeringen. Därmed vill man begränsa reformutrymmet och försöka begränsa förutsättningarna för regeringen, och inte minst minister Ebba Busch, att genomföra den reformagenda som vi gemensamt gått till val på. Den ryms i Tidöavtalet, som hela regeringsunderlaget står bakom, och

skulle inte minst skapa förutsättningar för stora investeringar i planerbar kraftproduktion och hjälpa oss att bidra till den elektrifiering av samhället som pågår. Men det vill man inte från Socialdemokraternas sida.

Socialdemokraterna är redo att låta stiltjeläget som funnits på området i tio år fortgå för att man tycker att det är bättre än att vi som regeringsunderlag lyckas åstadkomma förändring och därmed, enligt dem, riskera att få väljarnas förtroende på nytt och fortsätta genomföra vår reformagenda.

Då tycker man att det är bättre att prata om breda överenskommelser, försöka låsa in ministrar och departement i konferensrum och kraftigt begränsa förutsättningarna att faktiskt arbeta och åstadkomma förändring i enlighet med det som väljarna gav oss förtroende för. Jag tror att det är så enkelt att det är ambitionen, fru talman, inte att säkerställa mer fossilfri kraftproduktion i Sverige.

Anf. 14 ISAK FROM (S):

Fru talman! Tack, Fredrik Olovsson och Monica Haider, för viktiga interpellationer! De hade nog förtjänat att debatteras var för sig – kraftöverföringen och energiproduktionen är ju till viss del två olika saker.

Jag tänker att det som energi- och näringsministern lyfter upp i sitt svar om tillståndsprocesser är i högsta grad relevant. Men det tar lite lång tid. Det finns ju färdiga förslag på Regeringskansliet som marknaden efterfrågar.

Det är klart att om batterifabrikerna och etableringarna i Mariestad och Göteborg med flera ska bli verklighet krävs det energiöverföringskapacitet. Och den situation som vi har i dag, med ledtider på 17 år, är inte acceptabel. Det var därför den socialdemokratiska regeringen tillsatte Miljöprövningsutredningen, Klimatråtsutredningen med flera, och flera förslag finns färdiga. Trots det ska den här regeringen utreda mer. När kommer det en proposition till Sveriges riksdag så att marknaden vet att det kanske går att söka överföring?

Det är klart att det är samma sak i norra Sverige. Det finns väldigt gott om el i norra Sveriges inland, el som produceras väldigt klimatsmart i våra vattenkraftverk. Men ska den nå ut till de stora konsumenterna vid kusten, de nya industrierna, krävs det öst-västliga överföringar. Det krävs ny kapacitet.

För att det här ska bli möjligt krävs det inte bara tillståndsprocesser. Det krävs också kompetens. Vem anser energi- och näringsministern ska bygga det här? Vi har ju, som vi fått lära oss, stor brist på högspänningselektriker i Sverige. Vi behöver utbilda fler som kan göra jobbet. Eller tänker energi- och näringsministern att det är någon annan som ska komma någon annanstans ifrån? Vi tycker inte det. Vi tycker att det här måste vara en svensk angelägenhet. Vi i Sverige måste kunna bygga det här själva. Då krävs det utbildningsplatser. Det krävs också en strategi för ny kompetens i Sverige. Det får energi- och näringsministern svara på nu.

Till Tobias Andersson och Lars Beckman kan jag ju säga tack för uppmärksamheten! Varje gång ni säger "Socialdemokraterna" tror jag att intresset för oss ökar.

(Applåder)

Anf. 15 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag ska försöka bena i några frågor.

Jag börjar i den här änden: Jag uppfattar att det finns samsyn om att vi måste ha mycket mer kraftproduktion framöver. Jag uppfattar att det finns samsyn om frustrationen över att det går för långsamt.

Vad gör då vi? Man kan väl sammanfatta det som att vi går och pratar samtidigt. Det vill säga: Nej, det är inte så att vi bara tillsätter nya utredningar. Delar av Miljöprövningsutredningens och Klimaträttsutredningens förslag är redan på rull – några kom i regleringsbrev till myndigheterna, och några har börjat pytsas ut i separata beslut. Men vi tyckte faktiskt inte att det täckte allting. Det fanns vita fläckar där det fanns risk att det ändå skulle gå alldeles för långsamt. Därför har vi kompletterat med ytterligare utredningar, bland annat om hur vi kan öka den lokala viljan att välkomna landbaserad vindkraft.

Det är svaret på ett kluster av frågor, kan man väl säga.

Ett annat handlar om att lyssna på näringslivet. Jag har inte mött en enda företagare som har sagt att det är precis så här en överenskommelse om långsiktiga spelregler ska se ut. De struntar i om vi sätter in det i något fint dokument någonstans. Vi behöver bara skapa ett sunt och bra samtalsklimat där vi börjar leverera och börjar göra saker.

Delar av detta har vi redan gjort. Den nu sittande regeringen har ju en majoritet bakom sig i denna kammare, så vi kan tuta och köra. Men jag tror ju att det är bra om det kan vara ett så brett och stabilt stöd som möjligt för de långa linjerna.

Därför försöker vi nu, och jag vill understryka det, med en annan typ av energipolitiska samtal som inte är de klassiska, segdragna, ibland ganska mediedramaturgiska förhandlingarna utan samtal där vi verkligen ser och lyssnar på varandra och där vi – på ett sätt som är ganska oortodoxt för en regering – väldigt tidigt försöker släppa in synpunkter i texter i det som ska bli propositionsunderlag. Vanligtvis skriver regeringen ett förslag; det är motioner i riksdagen och propositioner från regeringen. Regeringen kommer med en proposition, och sedan kan man ha synpunkter på den. Här försöker vi få synpunkterna innan dess och hellre göra en tajtare produkt med färre men tydliga mål som ska hålla över tid och som inte blir så politiskt färgade. Sedan kommer det att finnas många olika bra och mindre bra idéer från oss alla, tror jag. Där har vi en väldigt bra och nära dialog, och jag ser fram emot att regeringen i olika kapaciteter kommer att fortsätta träffa alla riksdagens partier vart och ett enskilt för att verkligen kunna djuploda i en del av de här frågorna.

Det för mig till 2030. Det finns inget jag önskar mer än att kunna säga ett mål inte 2045 utan 2030 som är realistiskt. Jag tycker fortfarande att Socialdemokraterna är svaret skyldiga på frågan hur det ska gå till, men jag är välvilligt inställd till ett mål om 60 terawattimmar till 2030. Jag har själv inte lyckats få grepp om det. Blir det bara ett mål som vi säger men där vi har svårt att liksom trovärdiggöra planen för att nå dit? En del aktörer jag möter pekar på att det behövs 70 terawattimmar; andra säger 55. Man kan också tänka sig att man sätter ett spann. Men jag har höga förhoppningar på att vi i de fortsatta samtalen skulle kunna konkretisera det ytterligare. Jag utesluter inte det; tvärtom är det där det verkligen skriker nu. Det är därför vi har haft många investeringar som har aviserats men

där det finns tveksamhet om framtiden eftersom man inte riktigt vet vad som händer nu. Det skulle jag gärna djuploda i.

Sedan ser jag fram emot att prata lite mer om mina egna förslag här. Jag återkommer strax.

Anf. 16 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaren. Jag förstår att hon inte hann svara på alla frågor som vi ställde. Jag har full respekt för det. Därför kommer hon att få några frågor en gång till för säkerhets skull så att hon inte glömmer dem.

I svaret som du levererade, Ebba Busch, sa du att utvecklingen av det svenska elsystemet är en av dina främsta prioriteringar. Då får man väl säga att Sveriges internationella konkurrenskraft och den gröna omställningen bygger på bland annat god tillgång till fossilfri energi till konkurrenskraftiga priser i hela landet. Det kan jag hålla med om. Utbyggnaden av vårt elnät och givetvis också vår produktion är en väldigt stor del av det.

Energi- och näringsministern har sagt att vi ska bli bäst på tillståndsprocesser. Då blir det väldigt märkligt att inte gå vidare med de förslag som finns i Klimatråtsutredningens och Miljöprövningsutredningens betänkanden när det gäller tillståndsprocesser för elnät. Den socialdemokratiska regeringen visste att det inte var tillräckligt med dessa två utredningar, men att inte göra något var liksom inget alternativ. Man måste börja någonstans.

I utredningarna finns förslag om teknikval, ändringstillstånd i stället för omprövning med mera som skulle vara ganska enkla att fatta beslut om och som hela näringen som jobbar med frågan verkligen efterfrågar.

Nu har faktiskt regeringen sedan den senaste interpellationsdebatten i våras, den 7 mars, tagit fram incitamentsutredningen. Du nämnde detta i ditt svar. Jag har inte hört detta tidigare; jag trodde att även den fortfarande låg i byrålådan. Det verkar kanske inte så nu – du får gärna återkoppla om detta och förklara om det händer något mer där.

Moderaternas nya ställningstagande på deras stämma i Umeå om att fastighetsskatten ska gå till kommunerna är också intressant och skyndar kanske också på denna utredning. Vi hoppas alltså att det händer något där, för vi behöver verkligen mer energi.

Jag vill återkomma till elektrifieringsstrategin – som inte längre finns, verkar det som. Den finns inte på regeringens hemsida. Men det är intressant var innehållet i den finns någonstans på departementet. Är det inriktningspropositionen som ska ersätta elektrifieringsstrategin?

Fru talman! Det som sker i Sverige just nu sker tack vare vår tillgång till förnybar och fossilfri energi till konkurrenskraftiga priser. De flesta länder i Europa är väldigt avundsjuka på den energimix vi har i Sverige; det är inte många andra länder som har den.

Med detta sagt är det inte tillräckligt med tanke på de behov vi står inför. Man tror – och det är vi väl ganska överens om politiskt – att behovet kommer att vara upp till 300 megawattimmar till 2045. Då måste vi faktiskt få fart på de tillståndsprocesser som denna interpellationsdebatt i dag gäller. Vi behöver också på kort sikt bygga mer elproduktion, precis som mina kollegor nogsamt har påpekat här. Kärnkraft är inte ett alternativ på

kort sikt, fram till 2030. Klarar vi inte detta kommer vi inte att få dessa nya industrietableringar och de jobb vi vill ha.

En fråga är alltså var elektrifieringsstrategin befinner sig. Och blir det någon energiöverenskommelse? Du svarade lite svävande på det – kanske, men inte i samma tappning som tidigare. När det sedan gäller nyindustrialiseringsstrategin för norra Sverige vill jag fråga: Varför inte en nyindustrialiseringsstrategi för hela Sverige, inte bara norra?

Anf. 17 FREDRIK OLOVSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaren! Jag tycker att tonen i mycket låter optimistisk. Det kanske inte riktigt gäller för det underlag som finns här i riksdagen; vi har hört några inspel från dem. Men det uppskattas icke desto mindre om regeringen har en annan ingång och lyssnar noga även till oss och till de befogade ambitioner vi, liksom näringslivet i stort, har att få fram åtminstone 60 terawattimmar ny el till 2030.

En stor del av lösningen ligger förstås i vindkraften. Sverigedemokraterna påminner ofta om att de inte vill se mer vindkraft i Sverige, och man kan känna att det är detta också regeringen tycker. Man försämrar förutsättningarna för att ansluta den havsbaserade vindkraften till elnäten på land, där vi ju till sist behöver elen.

Regeringspartierna valde både före och efter valet att rösta nej till en reformerad tillståndsprocess som skulle kunna ge rättssäkerhet för vindkraftsprojekten och de företag som står bakom dem. Därför ser vi nu hur färdiga parker väldigt sent i processen får ett nej fast man tidigare har fått flera ja. I ett av fallen är verken till och med beställda och tillverkade, men de får alltså inte sättas upp – i varje fall inte i Sverige. Detta hade undvikits om S-regeringens förslag hade gått igenom före valet och om riksdagen och partierna här hade röstat igenom förslaget när vi lade fram det i våras.

Men jag tar fasta på att det verkar som att incitamentsutredningen inte är lagd på is utan att vi kan hoppas på att både den reformerade process som vi har föreslagit och incitamentsutredningen kanske kan genomföras. Det skulle i så fall vara väldigt bra.

Det finns också en del andra tillstånds- och regelfrågor som man kan undra om regeringen verkligen tar på allvar. Att bygga ut elnäten är centralt – det har sagts här tidigare. Trots att det finns färdigutredda och remitterade förslag ser vi inte till dem från regeringen. De finns inte på propositionsförteckningen, och ingen talar om när de skulle kunna komma. De borde komma snabbt.

Jag ska ge ett par exempel på vad det egentligen handlar om. Ett exempel är att det borde ges undantag för högspänningsledningar från det generella biotopskyddet eller strandskyddet i miljöbalken. Man får nästan alltid dispens för detta i dag, men det tar lång tid att utreda. Därför borde lagen i stället helt enkelt ändras.

Ett annat exempel är att vi vill att luftledningar ska vara utgångspunkten för ledningar med höga spänningsnivåer. Det blir i praktiken nästan alltid så till slut, men tid och pengar läggs på att utreda och processa de här frågorna. Ett exempel är ärendet med Vattenfall och SSAB i Oxelösund, som har tagit många år. Det är *en* viktig fråga.

Dessa lagändringar finns alltså att lägga fram för riksdagen; de är färdiga. Vi kommer att rösta för dem. Det kommer att finnas en enorm majoritet för dessa förslag, om regeringen bara lägger fram dem.

Ett av de viktigaste förslagen är det som handlar om att göra ändrings-tillstånd till huvudregel. Detta kan korta en väldig massa olika tillstånds-processer. Här har regeringen en fantastisk möjlighet. Det är nästan lite lyxigt att ha ett sådant förslag färdigutrett, liggande på sitt bord. Men då väljer regeringen att utreda detta igen så att det kommer att ta ytterligare något eller några år innan det här viktiga förslaget kan genomföras.

Frågan till statsrådet är varför dessa förslag inte läggs fram och varför ni väljer att utreda ett av dem igen, när det finns ett beredningsunderlag för en hett efterlängtd förbättring och förenkling av något så viktigt som tillståndsprocesser.

Anf. 18 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag tror att man ska bedöma Socialdemokraterna för vad de gör och inte för vad de säger. Jag tror att detta är en rimlig utgångspunkt.

Tyvärr har vi åtta förlorade år bakom oss, när ni lät Miljöpartiet ha veto över den svenska energipolitiken. Detta har betydelse när man hör Socialdemokraterna prata om breda överenskommelser. Jag tycker också att det är bra; Moderaterna uppskattar naturligtvis alla som vill ställa sig bakom regeringens politik.

Men det vore ändå intressant att veta vad Socialdemokraternas regeringsunderlag har för gemensam energipolitik. Den som är intresserad kan gå in och läsa vad Magdalena Anderssons finansministerkandidat Nooshi Dadgostar skriver på Vänsterpartiets hemsida. Kärnkraft ska avvecklas, punkt. Man kan läsa vad deras energiministerkandidat Daniel Helldéns parti skriver. Kärnkraft ska bort, står det på Miljöpartiets hemsida. Det är klart att det har betydelse för Socialdemokraternas trovärdighet när tre av fyra partier i deras tilltänkta regeringsunderlag säger nej till kärnkraft, om nu inte Centern har ändrat sig.

Varje person som fick en elräkning förra vintern kan skänka en tanke till Socialdemokraterna och Magdalena Andersson. Det berodde på deras regeringspolitik och deras avveckling av kärnkraften och – jag ska återkomma till det nu – den småskaliga vattenkraften och vattenkraften. Den översyn som gjordes gjorde också att energiproduktion försvann från den svenska energimixen.

Men jag är inte den som ger upp. Nu har ni socialdemokrater chansen att i nästkommande inlägg be svenska folket om ursäkt för den energipolitik ni har fört och berätta hur den gemensamma röda energipolitiken, från Centerpartiet, Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna, ser ut.

Anf. 19 MATTIAS JONSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaren! Man blir ändå lite positiv efter att ha hört svaren. Det finns intresse för fortsatt dialog och fördjupning när det gäller hur målet till 2030 ska se ut. Någonstans känns det ändå som att vi socialdemokrater har prickat ganska rätt. Företagarna och industrin säger någonstans mellan 55 och 70 terawattimmar, och vi har lagt oss på ett mål på 60. En lösning på detta som vi ser som fullständigt självklar är att just havsvindkraften kommer på plats och att man förkortar processen för att få beslut från regeringshåll.

I dag hade vi socialdemokrater i näringsutskottet en diskussion med Elektrikerförbundet, som hade representanter här i riksdagen. Två av dem sitter på läktaren nu, Petter och Magnus. Vi diskuterade just kompetens-

försörjning, arbetsmiljöfrågor, stamnätsutbyggnad och mer energiproduktion. Av naturliga skäl är de väldigt insatta, kunniga och drivande i de här frågorna.

En fråga som de lyfte som är av stor angelägenhet är just kompetensbristen när det gäller att kunna bygga ut stamnäten. Den frågan är än viktigare när vi ser att det är ungefär 50 personer som har kompetensen, och majoriteten av dem är av utländsk härkomst – de har kommit hit och har kompetens att hjälpa till att bygga detta.

Då kan man ställa sig frågan hur detta fungerar ur ett säkerhetsperspektiv. Är det lämpligt att främmande makt kan få tillgång till svensk infrastruktur vad gäller stamnätsutbyggnad med den information och så vidare som finns där? Och om vi inte klarar kompetensförsörjningen själva – när Ukraina ska byggas upp kommer mycket kompetens att dras dit – blir det sårbart ur många aspekter. Vad har statsrådet och regeringen för plan för att lösa den utmaningen?

Anf. 20 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Vi har nu haft möjligheten att lyssna till fyra socialdemokrater i ett gemensamt angrepp på ministern och på regeringens politik på det här området. Helt plötsligt tycks alla socialdemokrater vurma för och värna om effekt, energi, elnät, tillståndsprocesser, kompetensförsörjning och allt annat som behövs och är viktigt. Det är sådant som den här regeringen också, som bekant, arbetar med för tillfället.

Det är typiskt socialdemokratiskt att få alla dessa uppenbarelser strax efter att man har behövt lämna Rosenbad och de olika departementen. När man inte längre behöver ta ansvar är det lätt att efterfråga allt och satsa allt på allting. Det är enkelt att kräva mer av andra än man någonsin krävde av sig själv och sina partikollegor när man befann sig i den situation som minister Ebba Busch befinner sig i just nu.

Då passar det som socialdemokrat att nyktra till och komma med förslag som är viktiga på området. Men dessa förslag saknades ju helt under de åtta år då Socialdemokraterna satt med och styrde i olika konstellationer! Det är också därför arbetet nu är så intensivt och akut för minister Ebba Busch och övriga delar av regeringsunderlaget. Vi har ju sett åtta förlorade år.

Flera gånger under de debatter som har ägt rum nu har frågan ställts om man tror att Socialdemokraterna kan ta ansvar för den situation de har försatt Sverige i eller om de, som Lars Beckman efterfrågat, vill be svenska folket om ursäkt när de har chansen. Hittills har det varit knäpptyst, men jag vill på nytt ge dem en möjlighet att åtminstone tillstå att alla beslut de tog inte var perfekta och att det hade varit bra om en del av de förslag och åsikter som nu framförs hade kommit lite tidigare.

Anf. 21 ISAK FROM (S):

Fru talman! Jag tycker att det som Mattias Jonsson tar upp är synnerligen viktigt. Det finns långtgående säkerhetsaspekter på detta. Vi behöver stärka vår egen kapacitet och kompetens, inte minst på området energiöverföring.

Ska vi sedan bygga ny kärnkraft, vilket mycket av den här debatten handlar om, krävs också kompetens. Det krävs utbildningar. Sverigedemokraterna och Moderaterna lovar att det ska byggas snabbt och att det helst

ska ske i går, men inget av detta tycks bli verklighet. Det verkar som om det är något som skaver i regeringsunderlaget.

Vi säger att vi behöver bygga kärnkraft, och vi behöver fokusera på de platser som redan har elnät. Där förstår man också betydelsen av rätt kompetens, rätt utrustning och rätt insatser. Det finns en förståelse bland kommunerna. Där är det möjligt.

Sedan är det ingen här som kan säga att kärnkraft är snabbt eller billigt. Det har vi med tydlighet lärt oss. Vi kan också komma ihåg den tidigare alliansregeringen. Mycket kan man säga om Fredrik Reinfeldt – vi till och med saknar honom ibland – men att industrin var ”basically gone” får stå för honom själv. Det Socialdemokraterna gjorde var att sätta industrihjulen i rullning. Det är klart att vi är väldigt oroliga nu när vi ser att Sverigedemokraternas inflytande bromsar industrihjulen.

Anf. 22 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag börjar med frågan från Mattias Jonsson angående Elektrikerförbundet. Det låter som att det skulle kunna bli en egen session, faktiskt. Generellt sett behöver många av de grundläggande basutbildningarna uppvärderas. Där tror jag att politiskt ledarskap och de signaler vi förmedlar är framtiden.

I denna ganska mörka tid finns det hopp om en bättre framtid, fler arbetstillfällen och att fler ska kunna stå på egna ben och försörja sig själva och potentiellt sett även en familj. Jag tror att det finns ett stort värde i att vi är flera som bär budskapet om att framtiden finns här. Det är så många svenskar som ändå har en ganska mörk syn på framtiden, givet allt det hemska som händer i vårt land och i omvärlden. Här finns ett budskap om möjlighet till många arbetstillfällen, men då behöver vi signalera att det handlar om både nutidens och framtidens jobb. Vi behöver att många fler unga utbildar sig och att många fler ställer om mitt i livet.

Därför är jag glad över att det har gjorts en tydlig prioritering av yrkesutbildningar generellt sett. Jag tror att vi behöver göra mer av detta och kroka arm i de frågorna. Vi behöver också värna och utveckla omställningsstödet för dem som har jobbat inom en bransch som under de senaste åren har utvecklats åt ett helt annat håll medan efterfrågan inom till exempel energisektorn ökar.

Jag återkommer gärna till just säkerhetsaspekterna på detta. Vi ska ha en effektiv arbetskraftsinvandring, men vi har också en arbetslöshet i Sverige som jag tror skulle gå att trycka ned ytterligare om vi lite tydligare orkar slussa och styra folk dit där efterfrågan finns. Det finns en säkerhetsdimension på detta. Vi bör inte ha hela sektorer som utgörs av utländsk arbetskraft, utan det bör vara en vettig och sund mix. Vi ska heller inte vara naiva om vad som är nyckelyrkesgrupper och vilken information vi lämnar ut och till vem.

När det gäller elektrifieringsstrategin skulle jag vilja svara att hela regeringens miljö- och klimatpolitik bygger på elektrifiering. Industripolitiken bygger på elektrifiering. Att vi får ihop högt ställda klimatmål med många arbetstillfällen och tillväxt bygger på elektrifiering. Vi ska elektrifiera transportsektorn. Vi ska elektrifiera den tunga industrin och möjliggöra för fler privatpersoner att elektrifiera. Ur det perspektivet är den välintegrerad i hela den bas som presenterades hösten 2021 av Khashayar Farmanbar, den dåvarande ministern.

Prot. 2023/24:21

24 oktober

Svar på
interpellationer

Det jag skulle vilja trycka lite på är att vi i perioder alltså är en av de största elexportörerna, men trots detta har effektbrist. Vi har tryckt in 10 000 megawatt i systemet. Trots detta tvingas kommunalråd av alla möjliga färger att säga nej till företagsetableringar. De kan inte välkomna arbetstillfällen i sin kommun, för de kan inte garantera att det finns el.

Nu försöker vi göra något åt de luftbokningar som sker i systemet. Men vi måste ha tillräckligt med effekt och inte bara mer kraftproduktion. Under mina sista 20 sekunder i det här replikskiftet vill jag därför fråga: Vad är interpellanternas tanke när det gäller vad som ska vara baskraft? Mitt största bekymmer när det gäller de kommande fem till tio åren är att vi nu har ett elsystem som har svårt att klara mer vindkraft och mer solkraft. Det är solkraft och vindkraft vi kan få loss snabbt, men det är också det som är skört i systemet. Varifrån ska baskraften komma?

Anf. 23 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! Jag tackar för svaren. Jag får hålla med mina kamrater här om att det är välkommet att ministern är positiv till en dialog och vill fortsätta den. Samtidigt vet jag inte hur mycket klokare jag har blivit efter denna debatt i fråga om vad regeringen tänker göra för att snabba upp tillståndsprocesserna vad gäller utbyggnad av elnät och produktion. Det är en ny utredning, och ministern berättade här i dag om några andra förslag som vi inte visste om tidigare.

Jag tänker att det vore väldigt enkelt att fatta beslut om de förslag som redan finns och som ligger i byrålådan, precis som min kamrat Fredrik Olovsson mycket förtjänstfullt tidigare sa. Näringslivet efterfrågar det, och även myndigheterna efterfrågar dessa beslut. Och med en dåres envishet vill jag upprepa att näringslivet också efterfrågar en långsiktig blocköverskridande energiöverenskommelse. Här hade jag tänkt säga att regeringen är tondöv, men så lät det inte riktigt i dag. Jag hoppas att jag hörde rätt.

Jag konstaterar att ministern har bjudit in till samtal. Vi får väl se vad som kommer ut av det. Processen vid varje överenskommelse behöver inte se precis likadan ut som den har gjort bakåt i tiden, så detta ser vi verkligen fram emot.

Sedan tycker jag att det är väldigt intressant – jag måste kommentera det – att Lars Beckman har utsett den kommande regeringen, under nästa mandatperiod, med socialdemokrater i regeringsställning. Vi tackar för att du tror på det. Det gör vi också, kan jag tala om.

Jag tycker också att det är intressant att Tobias Andersson står här och säger att våra förslag borde ha kommit lite tidigare. Alla de förslag som jag, och flera av oss, har pratat om här i dag är socialdemokratiska förslag, inte regeringens förslag.

(Applåder)

Anf. 24 FREDRIK OLOVSSON (S):

Fru talman! När man lyssnar på Lars Beckman kan man tro att vi i Sverige producerar mindre el i dag än tidigare. Det gör vi inte. Vi är dessutom den största exportören i hela EU. Vi var det i alla fall 2022, och det ser inte så mycket sämre ut för innevarande år. Det är också så, precis som statsrådet sa i sitt interpellationssvar, att vi har en kraftig ökning av installerad effekt i det svenska systemet. Det är sanningen. Det Lars Beckman pratar om är något helt annat.

Dessutom är det så att det inte riktigt hjälper att vi har gjort allt detta. Det som ligger framför oss är nämligen något mycket större. Vi behöver kanske fördubbla vårt elsystem.

Vi har en fantastisk möjlighet att vara vinnare på omställningen. Industrin har viljan att ställa om och kan skapa tiotusentals jobb runt om i landet om vi behåller den ledartröja som vi har tagit på oss och faktiskt ser till att öka tempot. Då behöver vi väldigt mycket mer el de kommande åren. Det är klart att väldigt mycket av svaret då ligger i att effekthöja det som går i form av kärnkraft och vattenkraft och att sedan trycka in så mycket vind- och solkraft som vi bara klarar av. Det handlar också om att bygga elsystemet så robust som det bara går med all den teknik som finns och alla de möjligheter till flexibilitet och lagring som vi kan få fram under de här åren.

Det är det som är uppdraget. Om man inte tar på sig det jobbet är budskapet till näringslivet och till alla som vill investera i omställningen i själva verket att det inte är i Sverige man ska göra det utan någon annanstans.

Det är möjligt att Sverigedemokraterna skulle vara nöjda med den inriktningen – så låter det ibland i debatten. Men för mig som socialdemokrat – och jag hoppas att det är så för regeringen – är det precis tvärtom. Vi borde sätta högsta möjliga fart för att få fram den kraft och den energi som vi behöver. Kan inte statsrådet vara överens med mig om det?
(Applåder)

Anf. 25 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag tror i grunden att vi nu har ett gyllene tillfälle, ett unikt fönster, att komma överens om en långsiktig grundplatta för svensk energiförsörjning framåt. Det kommer att finnas många ”detaljer” i detta att fortsätta diskutera framåt. Det kommer att finnas olika kreativa idéer kring hur man kan öka tempot i en del av tillståndsprocesserna eller öka ekonomiska incitament för det ena och det andra. Men jag tror att vi är så pass många inom politiken, brett, och inom näringslivet som tycker att det kanske inte är på detta område som de mest ideologiskt färgade politiska besluten ska tas. Jag tror också att det är den allmänna folkviljan.

Det är något så grundläggande som svenska hushålls möjlighet till tillräckligt med el till vettiga priser som är det som behöver värnas här. Nu är det något så grundläggande som en helt unik konkurrenskraft i världen. Det finns obevekliga och högt satta klimatmål oavsett regeringar som kommer och går. Här kan vi konkurrera med USA, för deras klimatambitioner har kommit och gått med regeringar. Här kan vi diskutera tempot och vad som är bäst beslut. Men att vi tar klimatförändringar på stort allvar, att ambitionerna är höga och att vi ska göra detta på ett sätt som värnar ekonomisk tillväxt och arbetstillfällen är en unik säljfördel för Sverige.

Jag tror att vägen framåt är leveranssäkerhetsmål, planeringsmål och mer kraftproduktion med rätt egenskaper, som gör att vi inte bara blir exportörer utan också har tillräckligt med effekt där det behövs när det behövs. Jag ser fram emot de fortsatta samtalen inför propositionen senare i höst.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellationerna 2023/24:58, 59, 60 och 64 om grön omställning

Anf. 26 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Till åhörare, både på plats i kammaren och på distans, vill jag säga att detta alltså rör interpellationer som på olika sätt handlar om kompetens, innovation, norra Sverige samt startup- och scaleup-företag. Det säger jag som en liten lyssningsanvisning.

Marianne Fundahn har frågat mig hur jag inom mitt ansvarsområde avser att skapa rätt förutsättningar för den gröna omställningen i Sverige, särskilt när det gäller tillgången på rätt kompetens.

Aida Birinxhiku har frågat mig hur jag inom mitt ansvarsområde avser att skapa rätt förutsättningar för den gröna omställningen i Sverige, särskilt när det gäller svensk innovationskraft.

Isak From har frågat mig hur jag inom mitt ansvarsområde avser att skapa rätt förutsättningar för den gröna industriella omställningen i Sverige, särskilt när det gäller nyindustrialiseringen i norra Sverige.

Daniel Vencu Velasquez Castro har frågat mig hur jag inom mitt ansvarsområde avser att skapa rätt förutsättningar för den gröna omställningen i Sverige, särskilt när det gäller automatisering och robotisering inom små och medelstora företag i industrin, samt vilka insatser regeringen gör för att främja startup- och scaleup-scenen i Sverige.

Dessa fyra interpellationer besvaras gemensamt.

Sverige sitter på en unik möjlighet att ta till vara den tillväxtpotential som industrins omställning utgör och stärka Sveriges resiliens mot globala störningar. Vi har ett fossilfritt elsystem, rikligt med mineral och metaller, hög kompetens och innovationsförmåga samt en betydande företagsamhet. Tidigare regeringar har inte i tillräcklig grad aktivt verkat för en snabbare omställning. Regeringen avser att verka för en mer effektiv prövning av målkonflikter mellan allmänna intressen som uppstår exempelvis vid utbyggnad av elsystem och infrastruktur, vid industrietableringar och vid expansion av gruvnäringen.

Den klimat- och näringslivspolitik som den här regeringen driver är ambitiös, effektiv och resultatinkriktad. Det svenska näringslivet ska ges förutsättningar att vara ledande i den gröna omställningen. Svensk konkurrenskraft går hand i hand med målet om nettonollutsläpp till 2045, och det kräver en aktiv industripolitik. Det handlar bland annat om en utbyggd elproduktion, kompetensförsörjning samt snabba, förutsägbara och effektiva tillståndsprocesser.

I Norrbottens och Västerbottens län pågår en omfattande nyindustrialisering kopplad till fossilfri produktion och elektrifiering. Regeringen ser stora möjligheter för norra Sverige att leda den nya industriella revolutionen och verkligen bli en motor för gröna innovationer. När nya hållbara industrier etablerar sig kan denna del av landet bli ledande i den globala klimatomställningen. Genom att ligga i framkant med ny innovativ hållbar teknik finns också konkurrensfördelar för svenskt näringsliv och företagande.

Regeringen avser att utarbeta en strategi för nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län. Satsningarna i norra Sverige är nyckelinvesteringar för industrins omställning med fokus på råmaterial och produkter som är tidigt i värdekedjan och därmed

utgör insatsvaror som är avgörande för hela landets industriomställning och konkurrenskraft.

Regeringen avser även att ta fram en industristrategi som sätter ramarna för hur Sverige kan fortsätta att vara världsledande inom innovativ och hållbar industriell produktion av varor och tjänster.

Regeringen avser dessutom att ta fram en ny mineralstrategi för att bland annat säkra inhemsk metallproduktion i en förändrad geopolitisk kontext. Strategin kommer att vara vägledande för hur regeringen framgent ska arbeta för att stärka och utveckla svensk mineralnäring och hela gruvklustret.

Sveriges industri spelar en avgörande roll i samhällets klimatomställning, då den driver utvecklingen för fossilfria industriella processer. Detta innebär stora investeringar i ny miljöteknik och ny infrastruktur som skapar tillväxt.

Regeringen tar nu ett helhetsgrepp kring tillståndsprocesserna. I juni tillsatte regeringen en ambitiös utredning om förkortade och förenklade tillståndsprocesser, som ska se till att processen från ansökan till beslut går snabbare, blir enklare och mer effektiv och även mer förutsägbar. Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2024 att resurser tillförs för att öka kapaciteten i prövningarna. Parallellt med detta arbetar regeringen med att genomföra delar av de förslag som tidigare lämnats av Miljöprövningsutredningen. Beredning av Klimaträttsutredningens slutbetänkande pågår i detta nu.

För att hantera utmaningen med att säkra rätt kompetenser för att möjliggöra den gröna omställningen behövs insatser på forskning och universitetsutbildningar men även på skol- och gymnasienivå för att attrahera studenter till högre utbildningar. Här ser vi att den bristande matchningen på arbetsmarknaden delvis beror på att arbetssökande inte har den yrkeskompetens som efterfrågas. Möjligheten till omställning och utbildning behöver därför stärkas. Av den anledningen prioriterar regeringen medel till fler platser inom både yrkeshögskolan och den yrkesinriktade vuxenutbildningen. I budgetpropositionen för 2024 föreslår regeringen flera olika satsningar på utbildning och forskning som ska stärka ingenjörslandet Sverige och möta de stora kompetensbehoven.

Den internationella konkurrensen blir allt hårdare, och allt fler företag konkurrerar med kunskapsintensiva varor och tjänster. Regeringen ser att forskning och innovation är avgörande för Sveriges position som kunskapsnation.

Jag avser att återkomma med fler delar som regeringen arbetar med. Detta finns i ett inskickat skriftligt svar som kommer att finnas på riksdagens hemsida, men jag har inte tid att läsa upp det nu.

Anf. 27 MARIANNE FUNDAHN (S):

Fru talman! Tack för svaret, ministern, även om jag är besviken på att denna viktiga fråga slås ihop med tre andra viktiga frågor och inte får det utrymme den förtjänar.

För att klara elektrifieringen krävs det att det finns rätt kompetens på en rad områden. Sektorn måste bli en attraktiv bransch att utbilda sig för och söka anställning i. Men de senaste årens rapporter om dödsolyckor, ensamarbete, riskfyllda miljöer och omfattande oövertidsarbete ökar inte attraktiviteten.

Prot. 2023/24:21
24 oktober

Svar på
interpellationer

Yrkets attraktivitet och arbetsmiljö behöver stärkas, och branschernas parter behöver enas om vilken kompetens som utbildningarna ska leda till, detta för att fler ska utbilda sig och sedan söka de jobb som är så viktiga för vår omställning. Det behovet är akut och helt avgörande om vi ska klara de utmaningar som vi står inför.

Jag är väldigt glad att statsrådet här lyfter fram vikten av dessa yrken, för det kommer att behöva rekryteras till många olika arbeten, inom både produktion och distribution.

Majoriteten av dem som rekryteras kommer in i branschen via el- och energiprogrammet eller via yrkeshögskoleutbildningar. Inom gymnasieskolan finns i dag tre skolor med inriktning mot branschen, och inom yrkeshögskolan är tillgången rent geografiskt lika begränsad. Till skillnad mot många andra branscher som kräver spetskompetens saknar energisektorn tydliga krav på vilken kompetens som branschen förväntar sig av dem som ska rekryteras. Detta skapar en otydlighet hos skolorna, som inte har tydliga branschkrav att förhålla sig till.

Energimyndigheten har gjort en kartläggning där man pekar ut 35 olika yrken där det kommer att bli brist inom energisektorn i framtiden. Det handlar till exempel om anläggare, civil- och högskoleingenjörer, installationselektriker, serviceelektriker, vindkraftstekniker och solcellsmontörer. Elektrifieringen kommer att beröra en mängd yrken, och det finns ett stort kompetensbehov inom en rad områden. Kartläggningen visar också att yrkena har en bristande attraktivitet, och examinationsgraden är låg på exempelvis yrkeshögskoleutbildningar.

Även gymnasieutbildningen ger anledning till oro. Bland annat har andelen studerande på el- och energiprogrammet samt industriteknikprogrammet minskat sedan gymnasiereformen 2011. I en artikel i tidningen Energi säger Marie Claesson, projektledare på Energimyndigheten, att en annan utmaning är den skeva könsfördelningen, vilket ytterligare försvårar kompetensförsörjningen. En undersökning visar att det behövs både breda och mer traditionella kompetenser men också helt nya och nischade i takt med att nya tekniklösningar kommer på plats. Claesson säger att även kärnkraften kan bli en bubblare på sikt: ”På kort sikt är behovet inte så stort, men skulle det bli nybyggnation av kärnkraft kommer det att bli jätteutmaning. Vi behöver ju kompetens inom alla områden: forskare, ingenjörer med spetskompetens, byggare och svetsare.”

Rapporten visar att tillskottet av nyutbildade är begränsat. I dag finns ett tydligt gap mellan tillgänglig utbildning och de behov som branschen står inför.

Anf. 28 AIDA BIRINXHIKU (S):

Fru talman! Tack till statsrådet för det inledande svaret!

Mina kollegor och jag befinner oss i kammaren i dag för att säkerställa att regeringen skapar rätt förutsättningar för den gröna omställningen. Just nu pågår en global kapplöpning där länder tävlar om att ta ledande positioner i den gröna omställningen. De länder som ligger i framkant kan vänta sig minskade utsläpp, fler jobb och ett ökat välstånd.

Vi socialdemokrater vill givetvis att de jobb och de investeringar som omställningen skapar ska hamna i Sverige. När den tidigare alliansregeringen beskrev svensk industri som ett minne blott valde vi en annan strategi, en strategi för nyindustrialisering. Nu ligger svensk industri i fram-

kant i den gröna omställningen, vilket skapar tusentals svenska jobb här och nu. Men ska den här utvecklingen fortsätta krävs fler initiativ under de kommande åren, och nu är det upp till den nuvarande regeringen att vidta konkreta åtgärder för att öka takten i omställningen.

Fru talman! För att en ökad takt ska vara möjlig är den svenska innovationskraften helt avgörande. Som ett ledande innovationsland kan Sverige skapa ett snabbspår för den gröna omställningen. Sverige riskerar dock att halka efter när den globala konkurrensen hårdnar. Vi ser att antalet patent ökar i rask takt, satsningarna på forskning och innovation blir alltmer offensiva och nationella strategier arbetas fram i land efter land. Det är mot denna bakgrund som vi socialdemokrater har föreslagit att regeringen arbetar fram en offensiv innovationsstrategi som kan möta de utmaningar som vi står inför, inte minst när det kommer till immaterialrättens område. Det är något som redan finns i flera av våra grannländer, det är något som efterfrågas av näringslivet och berörda aktörer och det är dessutom något som kan samla en bred politisk majoritet.

När jag debatterade frågan med statsrådet för några månader sedan framkom det dock att regeringen inte har för avsikt att arbeta fram en sådan strategi, trots behovet av nationell kraftsamling. Dessutom väljer regeringen att kraftigt sänka anslagen till Vinnova de kommande åren. I stället för att möta andra länders offensiva satsningar på forskning och innovation går regeringen i motsatt riktning. Det är helt fel väg att gå.

Vi socialdemokrater avvisar naturligtvis regeringens nedskärning och föreslår därtill att anslaget ökas ytterligare med 25 miljoner. I vårt budgetförslag ökar vi forsknings- och innovationsanslagen till Vinnova med 175 miljoner.

Det är uppenbart att regeringens och Sverigedemokraternas höstbudget saknar ambitionen att stärka svensk innovationskraft. Det är högst oroväckande i en tid när Sverige riskerar att halka efter i den globala konkurrensen och dessutom väntas få lägst tillväxt i hela EU.

Fru talman! Mot bakgrund av denna utveckling är min fråga till energi- och näringsminister Ebba Busch följande. Hur ska Sverige och svensk industri kunna leda den gröna omställningen när förutsättningarna för forskning och innovation försämras?

Anf. 29 ISAK FROM (S):

Fru talman! Jag tackar för svaren, energi- och näringsministern, även om jag helt uppriktigt tycker att statsrådet har gjort sitt bästa för att röra till det. Här finns fyra olika interpellationer där i varje fall tre är mycket olika och definitivt hade förtjänat egna interpellationsdebatter.

Frågan om rätt kompetens kan kanske slås ihop med frågan om ny-industrialisering i norra Sverige. De hör ihop. Men frågorna om innovationskraften och vad regeringen gör för att främja startup- och scaleup-företag i Sverige hade förtjänat egna interpellationsdebatter. Hanteringen här gör att det känns som att energi- och näringsministern gärna vill komma tillbaka och debattera frågorna en gång till med oss socialdemokrater.

Min interpellation handlar om den gröna industriella omvandlingen i norra Sverige och allt det positiva som händer. Det är inte bara positivt för norra Sverige utan för hela Sverige och även för klimatomställningen i världen.

Jag vill ändå ge en eloge. En fråga som inte riktigt har berörts här, och inte heller berörs i svaret, gäller att energi- och näringsministern har gett Peter Larsson ett fortsatt utredningsuppdrag som bostadsutredare direkt i Regeringskansliet. En av de absolut viktigaste sakerna just nu handlar om bostäder för de över 100 personer som varje vecka anställs i norra Sverige, inte minst på Northvolt i Skellefteå. Vad är det för liv och möjligheter som man kan skapa sig här? Är det ett tillfälligt barackboende, eller är det fly-in/fly-out vi ser framför oss? Eller kan vi faktiskt ha en bostadspolitik som möjliggör ett bra liv och ett bra boende, som inte lägger över allt på den enskilda kommunen? Det är tufft i Skellefteå, och det kommer att vara tufft i Boden. De är redan tufft i Gällivare, och det är även tufft i Kiruna och Luleå. Här lägger man över det som borde vara ett nationellt ansvar på kommunerna.

Vi socialdemokrater har föreslagit gröna krediter till kommunerna, och det är helt nödvändigt. Det vi ser i budgetpropositionen när det kommer till byggande är lyx-rot. Ett lyx-rot för byte av bänkskivor kommer inte att skapa nya lägenheter, villor eller bostadsrätter, men det skapar kanske en efterfrågan på att byta sin bänkskiva, sitt kök eller sitt badrum – och det skapar också nya skattesänkningar. När bostadsbranschen har gått fullständigt i stå behöver vi en offensiv bostadspolitik som gör att byggbolagen faktiskt vågar satsa på de projekt som finns redan i dag. Ska den gröna industriella omvandlingen fungera på riktigt måste den också inkludera bostäder.

Anf. 30 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Fru talman! I statsrådets samlade svar på våra interpellationer tror jag att ministern missade robotiseringen och automationen. Inte heller riktades ett enda ord om startup- och scaleup-branschen i Sverige, som står inför en rad utmaningar och är en viktig aktör om vi ska genomföra den gröna omställningen. Men jag tar statsrådet på ordet när hon säger att hon ska återkomma med fler åtgärder.

Sverige är rankat fyra i världen när det kommer till robotisering och automation. Kina, Sydkorea och Japan är länderna som ligger före oss. 73 procent av världens alla robotar är installerade i Asien och 15 procent i Europa, mestadels i Sverige. Sverige är en nation som ligger i framkant, men för att fortsätta att vara ett framstående innovationsland krävs en tydlig strategi med en politisk färdriktning som är ämnad att ta Sverige in i den nya tiden som vinnare.

Just nu är vi bäst i Europa, men andra länder är på väg att komma i kapp oss. Just nu kan de gå om Sverige om att vara Europas ledande robotnation om inte något görs. Den socialdemokratiska regeringen införde Robotlyftet, som gav stöd för ökad automation i syfte att stärka svensk konkurrenskraft. Stödprogrammet gav resultat, och Sverige gick om Danmark som Europas ledande robotnation. Genom det sammanhållande nationella stödprogrammet med ett tydligt mål och en tydlig färdriktning gjorde vi Sverige till Europas ledande robotnation. Vi lyckades effektivisera produktionen genom robotisering och därigenom bidra till en grön omställning.

Inte minst behövs stödprogrammen och insatser för våra små och medelstora företag, som är avgörande för att vi ska klara den gröna omställningen. Stora industrier behöver också att staten är med i arbetet för en

konkurrenskraftig omställning, men de små och medelstora företagen har inte samma kapacitet att arbeta med frågorna och behöver därför hjälp för att klara omställningen.

Robotlyftet finns inte kvar, fru talman. Jag undrar därför vad regeringens ambition är med robotiseringen av Sverige. Hur ska vi se till att Sverige även i fortsättningen är Europas främsta robotnation, som lyckas effektivisera vår produktion genom automation och skapar en grön produktionskedja?

I regeringsunderlaget finns många som inte vill se statsstödsprogram eller statsstöd till investeringar i Sverige. Medan hela världen försöker locka investeringar till sina länder divideras det i regeringsunderlaget huruvida Sverige ska vara med i den gröna kapplöpningen eller inte, men det är egentligen irrelevant. Den gröna kapplöpningen har redan börjat. Det är inte längre en fråga om vi ska ha fossilfritt stål eller inte utan snarare var den kommer att produceras. Det är inte en fråga om vi ska ha batterifabriker eller inte utan var och i vilket land de kommer att finnas. Det är inte heller en fråga om vi ska effektivisera våra små och medelstora företag genom automation utan i vilken takt vi gör det för att fortsätta att vara konkurrenskraftiga.

Fru talman! Sverige är rankat som fyra i världen när det gäller robotisering av automation. Trots detta ägnade statsrådet Busch inte ett ord åt hur Sverige ska fortsätta att ligga i framkant. Vi får, som sagt, se om det kommer fler besked.

Startup- och scaleup-företag är en bransch där automation används i stor utsträckning och där nya innovationer utvecklas till morgondagens gröna omdaning. Sverige och framför allt Stockholm tillhör världens främsta länder och städer vad gäller startup- och scaleup-företag, men här saknar regeringen politik. Det finns ingen färdriktning och inget stöd att få för dessa företag. Detta är en regering som inte tycks vilja ta vara på svenska innovationer som kommer att stärka landets konkurrenskraft.

Fru talman! Jag skulle uppskatta om statsrådet kunde ägna åtminstone en minut åt att svara på vad hon gör inom sitt ansvarsområde för att skapa rätt förutsättningar för den gröna omställningen i Sverige, särskilt när det gäller automatisering och robotisering inom industrin för små och medelstora företag, samt vilka insatser regeringen gör för att främja startup- och scaleup-scenen i Sverige.

Anf. 31 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Jag vill först beklaga att fyra ganska viktiga ämnen slås ihop i en sådan här debatt. Jag tycker att det är tråkigt att vi inte kan debattera dem lite mer enskilt, för jag tycker ändå att de har den typen av dignitet.

Utanför min hemstad Ystads kust planeras det just nu för två stora vindkraftsparker, Triton och Skåne Havsvindpark. Ministern är förmodligen bekant med dessa. Det här kan leda till hundratals arbetstillfällen i min del av Skåne, alltså i Ystad i sydöstra Skåne och i exempelvis Trelleborg, Skurup och Sjöbo – helt enkelt runt omkring Ystad och i hela sydöstra Skåne. Det handlar om själva byggnationen och underhållet av vindkraftsparkerna men framför allt om alla kringeffekter som denna typ av etablering kan få.

Prot. 2023/24:21
24 oktober

Svar på
interpellationer

Man får vara ärlig och säga att min del av Skåne – sydöstra Skåne – inte är den mest etableringstunga delen av landet och heller inte den mest etableringstunga delen av Skåne. Det är inte en region där det har skett stora industrietableringar de senaste åren. Det är mycket småföretag och lantbruk. Det finns visserligen några stora industrier, men de är väletablerade och har funnits där länge – det är inga som har etablerats de senaste åren. Med detta i åtanke är etableringen av havsvindkraft oerhört viktig för min hemstad och för hela sydöstra Skåne.

Lokaltidningen Ystads Allehanda hade den 11 oktober en artikel med rubriken ”Vindkraft till havs – stor brist på tekniker”. Man kan ju undra vad detta handlar om. Jag kan meddela att vindkraftstekniker är ett framtidsyrke; det råder stor brist på tekniker.

Vindkraftstekniker utbildas i dag i Skara, Trollhättan, Lidköping, Värberg, Sundsvall och Nässjö. Det låter som att det skulle finnas en hel del utbildade vindkraftstekniker i landet, men ingenstans utbildas vindkraftstekniker för arbete till havs. Det finns ingen sådan utbildning i Sverige, vilket är ganska anmärkningsvärt med tanke på de stora etableringar vi har att vänta.

Utbildningen till vindkraftstekniker är en tre terminer lång eftergymnasial utbildning. Det är alltså ingen ingenjörsutbildning, vilket regeringen gärna lyfter fram. Det är inget fel med ingenjörer, men det finns ju andra typer av utbildningar.

Hur ska man då få tag i dessa tekniker? Ska det ske via arbetskraftsinvandring, eller ska man lita på den fria rörligheten? Förmodligen räcker inte detta när hela Europa gör stora etableringar av havsvindkraft. Vi vet att etableringar planeras på många ställen i norra Europa, till exempel i Tyskland, Storbritannien och Danmark.

Dessa tekniker behövs nu. Regeringen pratar sig gärna varm för den gröna omställningen, och det räcker som sagt inte med ingenjörer. Det behövs vindkraftstekniker till havs nu. Denna fråga behöver tas på allvar.

Min fråga till energi- och näringsministern är därför om hon kommer att göra någonting för att se till att en utbildning för havsvindkraftstekniker kommer på plats och när det i så fall ska ske. Det går inte att dra ut på detta hur länge som helst – vi står mitt uppe i denna utmaning. Hela Europa drar i de här människorna, och då måste vi faktiskt se till att göra vad vi kan här i Sverige.

Anf. 32 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att återvända till frågorna om digitalisering och det som rör innovation, för det är mycket riktigt så att den internationella konkurrensen hårdnar i dessa frågor. Allt fler företag konkurrerar med kunskapsintensiva varor och tjänster.

Regeringen anser att forskning och innovation är avgörande för Sveriges position som kunskapsnation och för Sveriges globala konkurrenskraft samt för att möjliggöra den gröna omställningen. Allting hänger ihop.

Vi kommer att presentera forsknings- och innovationspolitiken i den kommande forsknings- och innovationspropositionen. Det är korrekt att någon särskild innovationsstrategi inte är planerad, utan detta inkorporeras parallellt med – och är en avgörande del i – den industristrategi som kommer att tas fram och flera av de tidigare aviserade strategierna. Det är bärande i forskningspropositionen.

Den digitala industriomvandlingen berör hela näringslivet. Ska Sverige vara ett land där nästa generations avancerade och kraftfulla digitala lösningar utvecklas? Det är egentligen inte en fråga, utan detta behöver ske för att vi ska klara den gröna omställningen. Genom att svenska företag är ledande i att ta fram ny teknik och digitala lösningar etableras också grunden för framtida export och arbetstillfällen liksom verktyg för produktivitetsförbättringar.

Forsknings- och innovationsprogrammet Avancerad digitalisering, som initierades av bland annat Verket för innovationssystem, startade under 2021 en långsiktig satsning som ska kunna ge svensk industri en ledarroll inom framtidens digitala och tekniska lösningar. Jag menar att mycket av det som ledamoten Vencu Velasquez Castro pekade på rymms inom detta.

Jag vill fördjupa mig särskilt i frågan om innovation. Det är mycket riktigt så att regeringen gör en omprioritering i budgeten. Vinnova är fortsatt en mycket viktig myndighet i innovationsfrågorna. Man har haft ett uppdrag och har gjort prioriteringar som bland annat rört civilt och militärt försvar. Där ser vi det som kallas dual use, vilket innebär att det som forskas fram och som rör innovationssidan också används inom både det civila och det militära. Det görs en tydlig prioritering av detta i Försvarsmaktens FOI-program. Det tillförs rejält med medel de tre kommande åren, även till Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI.

Som ansvarig minister för Vinnova menar jag att det finns en tydlig effektiviseringspotential hos Vinnova i och med att det görs en så tydlig prioritering av det som rör civilt och militärt försvar och som är innovationsrelaterat och delvis forskningsrelaterat. Detta läggs nu tydligt i Försvarsmaktens FOI-program och hos Totalförsvarets forskningsinstitut. Det är inte exakt samma summor, men det är i närheten av liknande nivåer för de kommande tre åren.

Kompetensfrågan är ett jättebekymmer; jag vill verkligen understryka detta. Energimyndigheten har haft ett väldigt viktigt samordningsuppdrag gällande kompetensförsörjning som man presenterade den 5 oktober. Jag ser verkligen fram emot att kunna ta många av dessa slutsatser vidare.

Anf. 33 MARIANNE FUNDAHN (S):

Fru talman! Om Sverige ska fortsätta att leda den gröna omställningen måste kompetensförsörjningen lösas. Detta är en viktig näringspolitisk fråga, och staten behöver ta ett större ansvar här.

I vår kommittémotion föreslår vi att Lernia får ett samhällsuppdrag att utbilda när det gäller yrkesutbildningar inom bristyrken. Jag undrar hur statsrådet ser på detta. Finns det andra förslag på hur staten kan utöka sitt ansvar för kompetensförsörjningen?

Enligt Företagarna måste kompetensförsörjningen komma upp mycket tydligare på agendan, då det är en avgörande strategisk fråga för hela näringslivet i Sverige. Detta bör samordnas på nationell nivå.

Industrins företag pekar ut kompetensbristen som det största hindret för att växa och investera i Sverige. Eftersom den industriella utvecklingen håller hög hastighet och den internationella konkurrensen är hård måste medarbetarnas kompetens ligga i absolut framkant. Tillgången till rätt kompetens hos såväl yrkesarbetare som tjänstemän är avgörande för klimatomställningen i industrin och Sverige.

Industrin behöver medarbetare med en kombination av praktisk och teoretisk kompetens. Samverkan mellan näringsliv och utbildning måste stärkas på alla nivåer. Vi måste lösa kompetensförsörjningsfrågan. Det är en viktig näringspolitisk fråga där det behövs breda överenskommelser. Här har energi- och näringsministern en viktig roll. Vilka lösningar ser hon på detta?

Till 2030 kommer det enligt SCB att fattas 100 000 utbildade inom teknik. Det handlar om både ingenjörer och andra yrkesutbildade. Just energiutbildningen toppar listan över ingenjörsutbildningar som arbetsgivare efterfrågar.

Även i offentlig sektor är behovet av personal med rätt kompetens stort. Det behövs många nya medarbetare i kommuner och regioner de kommande tio åren. Om inget förändras behöver det anställas totalt 410 000 personer fram till 2031 på grund av befolkningsutvecklingen och för att ersätta pensioneringar. Det visar SKR:s personalprognos. Utmaningen är att samtidigt som behovet av personal i välfärden ökar, ökar personer i arbetsför ålder endast med 4 procent under samma period.

Konkurrensen om arbetskraften är alltså stenhård, och många branscher efterfrågar personal. Det är bra att regeringen gör satsningar på utbildning. Men hur ska vi locka människor att välja energibranschen, och hur ska vi få dem att fullfölja sina utbildningar?

Anf. 34 AIDA BIRINXHIKU (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Låt mig återgå till innovationsfrågorna. De länder Sverige konkurrerar med satsar på forskning och innovation. De skär inte ned, och de pratar inte om effektiviseringar.

Sverige förlorade nyligen platsen som Europas främsta innovationsland och riskerar nu att halka efter ytterligare. Därför är det hög tid att regeringen påbörjar arbetet med att ta fram en offensiv innovationsstrategi. Vi behöver bli mycket bättre på att öka kunskapen om hur innovationer kan skyddas, använda forskningsmedel mer effektivt och se till att innovationer i större utsträckning kan kommersialiseras.

En sådan strategi finns redan i Danmark och Finland, och i Finland pågår en nationell kraftsamling i bred parlamentarisk enighet för att utveckla innovationspolitiken och genomföra rekordstora satsningar.

Även Norge arbetar strategiskt med dessa frågor, inte minst när det gäller patentdata. Patentstyret i Norge gör varje år djupgående patentanalyser just för att säkerställa att forsknings- och innovationsmedel går dit där de gör störst nytta. Detta borde vi även göra i Sverige, för då kan vi avgöra var Sverige har störst möjlighet att bidra med ny kunskap och teknologi.

Inte minst behöver vi en innovationsstrategi för att möta den snabba utvecklingen inom AI och digitalisering. Även här behöver det tas krafttag för att inte bara hålla jämna steg utan kunna leda utvecklingen.

Därför är det fortfarande min förhoppning att regeringen kan gå oss till mötes och påbörja arbetet med att ta fram en innovationsstrategi. Statsrådet önskar få återkomma med svar vad gäller arbetet inom andra strategier, men detta arbete behöver växlas upp här och nu.

Herr talman! När nu arbetet framåt diskuteras vill jag tillägga att Socialdemokraterna vill se en ambitiös och strategisk inriktning på innovationsarbetet när regeringen presenterar en ny forsknings- och innovations-

proposition 2024. I detta arbete är immaterialrätten helt avgörande, särskilt när det gäller att öka nyttiggörandet av svensk forskning. Vi behöver se till att svensk forskning leder till största möjliga nytta för det stora flertalet i samhället. Detta vill jag understryka eftersom jag inte har hört statsrådet nämna immaterialrätten en enda gång under denna debatt, och den får vi inte glömma bort.

Herr talman! Vinnova är en viktig del i att säkerställa att näringslivet lägger sin forskning och utveckling i Sverige, för det är ingen självklarhet. Regeringens och Sverigedemokraternas nedskärningar är därför oroväckande. Kritiken har varit omfattande, för industrin är orolig för att innovationspolitiken inte får det långsiktiga lyft och den finansiering som krävs för att Sverige ska kunna vara ett ledande innovationsland. Det går dessutom helt emot den internationella trenden att öka offentliga satsningar på området, och nu springer andra länder förbi Sverige i både ambitioner och ansträngningar.

Det är uppenbart att näringslivet och andra aktörer står redo att växla upp innovationsarbetet för att Sverige och svensk industri ska kunna leda den gröna omställningen. Min fråga till energi- och näringsministern är: När är regeringen redo att göra detsamma?

Anf. 35 ISAK FROM (S):

Herr talman! Eftersom fyra interpellationer besvarats med ett svar debatterar vi nu både det ena och det andra.

Även om energi- och näringsministern tycks ha en positiv ingång i dessa frågor visar regeringens budget att SD:s inflytande kraftigt begränsar regeringens innovationsförmåga på område efter område. Att skära i Tillväxtverket och Vinnova skapar inte den framtidstro som vi och näringslivet ser behövs för att Sverige fortsatt ska ligga i framkant.

Jag ställde min interpellation utifrån den gröna industriella omvandlingen i norra Sverige, och precis som Northvolt presenterat för regeringen är bostadsfrågan helt central. Det anställs fler än hundra varje vecka, och för att de ska få bra förutsättningar och det inte ska skapas barackbostäder eller fly-in/fly-out behöver regeringen avisera att det finns en bostadspolitik som sträcker sig längre än lyx-rot och byte av bänkskiva. Det behöver byggas hyresrätter, bostadsrätter och villor, och därför föreslår Socialdemokraterna en byggstimulans och statliga byggkrediter riktade till snabbväxande kommuner.

För att säkra kompetensförsörjningen föreslår Socialdemokraterna ett nytt pilotprojekt med nationellt intag på yrkesvux så att vuxna från hela landet ska kunna söka utbildningar med säkra jobb i den gröna industriella omvandlingens spår.

Här behövs en tillväxtsamordning från stat och regering som kan stötta. Jag vet att Peter Larsson kontinuerligt för fram detta i dialog med regeringen, och han har en bra ingång i det han föreslår. Men har regeringen detta mandat från regeringsunderlagets innovationsfientliga parti Sverigedemokraterna? Det ser inte vi. Men vi väntar och hoppas, för det som sker i norra Sverige är ett skyltfönster till att den gröna industriella omvandlingen är möjlig att genomföra. Men då, herr talman, behöver människor någonstans att bo.

Prot. 2023/24:21
24 oktober

Svar på
interpellationer

Anf. 36 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Herr talman! Som jag var inne på i mitt tidigare inlägg behöver vi en politisk färdriktning som tar ett helhetsgrepp om den gröna omställningen, där stora industrier och små och medelstora företag får förutsättningar att bidra till en total omställning av samhället, vilket i slutändan kommer att leda till stärkt svensk konkurrenskraft och ökat välbefinnande. Vi står inför ett vägval som inte bara handlar om industrins konkurrenskraft utan även om hur Sverige ska bidra till minskade globala utsläpp utan att försvaga den ekonomiska utvecklingen, utan snarare stärka den.

De utökade möjligheterna till statsstöd är något som regeringen bör ta vara på. Detta är något som Ebba Busch och jag redan har debatterat tidigare, herr talman, men där för lite sker. En sådan möjlighet är att satsa på robotisering av vår produktion, att skapa ett stödprogram som ser till att små och medelstora företag får möjlighet att automatisera sin produktion och som tar fasta på den utvecklingsförmåga som svensk tillverkningsindustri har.

Industrins ekonomiska råd kom med en ny rapport, *Klimatomställning på lika villkor?*, där det konstateras: ”Den andra dimensionen är en konkurrensanalys som bland annat inkluderar vilka statliga stöd som erbjuds av andra länder. USA:s klimatinitiativ, IRA, innebär exempelvis betydande subventioner i form av skattelättnader till inhemska producenter, vilket riskerar att motverka klimatpolitiska åtgärder i Europa och snedvrida konkurrensen för de delbranscher som genomgår klimatomställning. Utökade möjligheter till stödåtgärder för klimatomställning inom EU innebär att vi kan förvänta oss ytterligare stödåtgärder i andra europeiska länder, vilket riskerar att förändra konkurrensförhållandena på den europeiska marknaden.”

Regeringen behöver göra en ordentlig konsekvensanalys av vad det innebär om Sverige inte ökar antalet statsstödsprojekt i förhållande till vår konkurrenskraft, herr talman. Många andra EU-länder har nationella tillväxtstrategier för just startup- och scaleup-företag, som också är viktiga för den gröna omställningen. Man klumpar inte ihop höginnovativa startup-företag med andra småföretag. Dessa bolag behöver olika insatser från politiken. Småföretag behöver vissa insatser, och startup-företag behöver andra insatser. Sverige behöver se till att det finns tillräckliga medel för att skapa forum där startup- och scaleup-företag kan utvecklas vidare och program som gör att studenter från olika lärosäten vågar, kan och vill satsa sina idéer i en verksamhet som senare blir nästa Spotify eller Skype. De behövs, och politiken behöver skapa förutsättningarna.

I Sverige har vi ett nationellt inkubatorsprogram som riktar sig främst till startup-företag, alltså den tidiga fasen, men vi ligger efter när det kommer till förutsättningarna för scaleup-företag att växla upp och bli livskraftiga. Vi socialdemokrater har förordat en nationell plattform för att se till att svenska scaleup-företag inte går under utan tillåts att utvecklas. Men även här saknar regeringen politik.

Herr talman! I stället för att Verket för innovationssystem, som har nämnts ett antal gånger i dessa interpellationer, ska kunna fortsätta att arbeta med våra främsta innovationer får vi se minskade anslag om en halv miljard fram till 2026. Inte heller har regeringen gett besked om nya samverkansprogram för att ihop med branschen identifiera utmaningar och möjligheter för att gemensamt stärka förutsättningarna för att bidra till

stärkt svensk konkurrenskraft. Det finns inga program, inga strategier och inga ökade resurser. Det är en farlig politik som kommer att göra att vi ser investeringar hamna utomlands. Företag med svenska innovationer kommer helt enkelt att välja att etablera sig utomlands. Vi måste ta vara på de svenska innovationerna som kan skapa de nya svenska jobben.

Herr talman! Jag undrar därför vad statsrådet Ebba Busch tänker göra för att se till att Sverige blir en stark robotnation som även tar till vara höginnovativa startup- och scaleup-företag.

Anf. 37 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Herr talman! Detta blir en väldigt spretig debatt. Vi pratar om allt från nyindustrialiseringen i norr till havsvindparker vid den sydligaste sydkusten i Sverige. Jag tycker att det är lite tråkigt att debatten blir så spretig, som jag sa i mitt första anförande, eftersom ingen av frågorna riktigt får den dignitet som de förtjänar. Jag tycker att det är beklagligt, vill jag återigen framföra.

Jag har full förståelse för att Skåne Havsvindpark och Triton, den andra havsvindkraftsparken som planeras, inte är stora industrietableringar i norr. De kommer inte att ge tusentals arbetstillfällen; jag begriper det. Men det är en viktig fråga för min del av Skåne, och därför är det en viktig fråga att det finns vindkraftstekniker till havs som kan vara i min del av Skåne och arbeta på dessa vindkraftsparker. Därför tycker jag som sagt att det är beklagligt att vi inte får tid och utrymme att diskutera kompetensbristen inom den gröna omställningen. Jag tycker att det är tråkigt.

Med en aktiv arbetsmarknadspolitik skulle man kunna lösa detta. Nu är ju inte den närvarande ministern arbetsmarknadsminister, och jag har inte tid att framföra allt som jag tycker är problematiskt med arbetsmarknadspolitiken på 30 sekunder, så det ska jag inte göra. Men jag vill ändå framföra att detta hade kunnat vara annorlunda med en aktiv arbetsmarknadspolitik. Jag hoppas att jag ändå kan få något slags viljeyttring från ministern om att det är viktigt med vindkraftstekniker till havs och besked om det finns några konkreta planer på att starta en utbildning – något som jag kan ta med mig hem till mina väljare i sydöstra Skåne som kan förklara för dem att denna etablering är viktig och att den med all sannolikhet kommer att komma på plats. Jag hoppas att jag kan lämna det beskedet till dem.

Anf. 38 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Jag kan berätta för åhörarna att vi är inne på den tredje timmen där jag svarar på interpellationer från ledamöterna.

Detta gör vi om! Men jag kan hålla med om att vi kanske inte gör om det med så många frågor i ett sjuk – där kan jag ge er superrätt.

När det gäller startup- och scaleup-företag, har expertskatten ändå bäring på dessa mer än på många andra företag. Jag håller med om att det finns en skillnad för startup-företag. Det finns också en skillnad mellan startup-företag och scaleup-företag. Vi har många gånger också lagt väldigt stort fokus på att det ska kunna poppa upp nya innovativa företag – men hur ska de kunna växla upp, bli kommersiellt gångbara och bli riktigt livskraftiga och konkurrenskraftiga? Jag håller med om att vi behöver utveckla ännu fler mått och steg.

Med det sagt står jag för att vi har lagt det stora fokuset på att det ska bli generellt sett mer företagervänlig politik, och det menar jag att regeringen har lyckats göra ett rejält ryck med, även under vårt första år i regeringsställning. Expertskatten nämnde jag, och andra saker är personaloptioner, FoU-avdraget och översynen av 3:12-regler för entreprenörer. Därtill har vi aviserat industristrategin, mineralstrategin och strategin för norra Sverige.

I strategin för norra Sverige ingår en helhetssyn på dessa frågor, inte bara infrastruktur och energi utan även kompetensförsörjning, bostäder och välfärd. Ta en sådan kommun som Ånge, som har intressanta företags-etableringar på ingång. De står med en jättestämning i och med att de inte är kapitalstarka nog för att kunna bygga tillräckligt med förskolor och skolor för att kunna matcha detta. Detta är just vad den här strategin går ut på, som har sin utgångspunkt i norra Sverige men som kommer att kunna ha bäring på hela Sverige. Vi har mycket riktigt hittat ett nytt sätt att gå vidare med det som utredaren Peter Larsson så förtjänstfullt har tittat på vad gäller norra Sveriges stora potential, och vi vill se det applicerat på fler områden.

Under åtta år tog den förra regeringen beslut om ett havsbaserat vindkraftsprojekt. På åtta månader tog den här regeringen beslut om två havsbaserade vindkraftsprojekt. Det säger någonting om att detta är en viktig och välkomnad del. Och självklart finns det ett behov av fler vindkraftstekniker! Jag kommer att få äta upp detta, för jag får mer jobb att göra, men jag tycker att den frågan förtjänar en egen interpellation. Frågan fanns inte konkret ställd i dag, men jag ser gärna att vi återkommer till den.

Jag skulle vilja gå lite djupare in på kompetensförsörjningsfrågan i mitt sista inlägg, men nu fokuserar jag ändå på att World Intellectual Property Organization placerar Sverige som tvåa efter Schweiz. Det är inte fy skam. Jag ser det som en utmaning, men det är verkligen inte dåligt. Tittar man på European innovation scoreboard ligger vi etta.

Under det svenska EU-ordförandeskapet tog vi också ett otroligt efterlängtat mer enhetligt och gemensamt patentsystem i hamn. Det har vi alltså hållit på med under tre svenska EU-ordförandeskap och gick nu i hamn med det under våren.

Vi gör det vi kan för att vara en grindvakt, inte minst på EU-området i de immaterialrättsliga frågorna. Där ser vi många hot, inte minst på läkemedelsområdet som står för en otroligt stor del av svensk bnp. Många svenskar vet inte om det, men det är en av våra största intäktsstillgångar. Och där gör vi mycket för att hålla rent mot EU-lagstiftning som skulle kunna hämma denna konkurrenskraft.

Anf. 39 MARIANNE FUNDAHN (S):

Herr talman! På yrkeshögskolan finns ett stort utbud av utbildningar som rör identifierade bristyrken. Yrkeshögskolan har byggts ut under de senaste åren. Antalet utbildningsplatser inom området teknik och tillverkning har ökat från 3 400 till 4 700 under perioden 2013–2021. Men samtidigt står en stor del av platserna tomma, ibland uppemot en tredjedel som rör energirelaterade utbildningar. Energiområdet är överrepresenterat.

Vad vill statsrådet göra för att främja ansökningar till de energirelaterade utbildningarna?

Distributionselektriker är ett typiskt bristyrke. Där sker utbildningen på gymnasienivå på branschskolan Åsbro Kursgård. Här går cirka 100 av de 130 personer som varje år utbildas till distributionselektriker. Denna utbildning riskerar nu att stängas på grund av lågt söktryck och begränsat elevantal.

Den tidigare regeringen införde en satsning på branschskolor som den nuvarande regeringen inte har valt att förlänga. Den utbildningsmiljö som finns i Åsbro för praktik och säkerhetsanpassat lärande kan inte kommunerna ens i samverkan bygga själva. Och det goda syftet med nationellt intag försvinner när branschskolorna läggs ned.

Hur ser statsrådet på att även lyckade exempel på utbildningar inom branscher med stort kompetensbehov och behov av särskilt lärande i specifika utbildningsmiljöer tas bort och därmed hotar branschens kompetensförsörjning?

Anf. 40 AIDA BIRINXHIKU (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag håller med om att det blir spretigt här. Men jag skulle ändå vilja använda mitt sista anförande för att betona att Sverige har byggt sitt välstånd på att vara ett land som ligger i framkant i fråga om teknik, kunskap och innovation. Vi har länge gått längst fram i ledet, och det är det som har gjort att ett litet exportberoende land i norra Europa har kunnat bli så framgångsrikt och har kunnat bygga ett så starkt välfärdssamhälle.

Nu står Sverige inför ett vägval. Vi kan antingen välja att fortsätta ligga i framkant och öka takten i omställningen, vilket leder till fler jobb och ett ökat välstånd i hela landet, eller också kan vi välja att halka efter och gå miste om de jobb och det välstånd som omställningen skapar. Det har vi helt enkelt inte råd med.

För att Sverige ska fortsätta att ligga i framkant finns det flera saker som vi behöver göra på innovationsområdet. Vi behöver en offensiv innovationsstrategi. Vi behöver öka, inte minska, satsningarna på forskning och innovation. Och vi behöver en regering som visar på ett starkt politiskt ledarskap.

Nu är det upp till den nuvarande regeringen att stärka svensk innovationskraft under denna mandatperiod, så att Sverige kan fortsätta att vara ett ledande innovationsland som skapar jobb, välfärd och välstånd i hela landet.

Anf. 41 ISAK FROM (S):

Herr talman! Jag tackar energi- och näringsminister Ebba Busch för klarsyntheten att debattera fyra så olika frågor i en och samma interpellation. Det blir kanske inte helt rättvisande. Det blir i alla fall lite rörigt, inte minst för åhörarna.

Peter Larsson är den samordnare som den tidigare regeringen tillsatte för industriomvandlingen i norra Sverige. Det är en person som har gjort ett gott arbete och levererat underlag till Regeringskansliet och som också förtjänstfullt har fått ytterligare uppdrag från Regeringskansliet att fortsätta utreda samhällsomvandlingen och dess konsekvenser.

Det finns mycket för regeringen att göra här och nu, inte minst att avisera: Vi ser vad ni behöver. Vi lyssnar på vad ni säger. Och vi har för avsikt att leverera någonting mer än vad vi tidigare har gjort.

Jag tror att det också uppskattas i Västernorrland när statsrådet nämner Ånge. För det är klart att när det bara handlade om Västerbotten och Norrbotten kände sig särskilt Västernorrland och Jämtland lite förbisedda. Men det händer väldigt många saker även där, och även i Gävleborg och Dalarna – i Ludvika, i Timrå och i Sundsvall. Och som vi diskuterade i den tidigare interpellationsdebatten händer det väldigt mycket även i Västsverige. Kompetensförsörjningsfrågan är alltså central. Hur får vi fler människor med rätt kompetens att ta de jobb som faktiskt finns här och nu?

Anf. 42 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Herr talman! Jag tackar Ebba Busch för denna interpellationsdebatt. Jag håller med om att det är lite rörigt, och vi får nog anledning att diskutera dessa frågor igen.

Statsrådet behöver nog inse att den gröna omställningen kan tacklas bara genom att man förstår hur olika beståndsdelar utgör en helhet som tillsammans är den totala omställningen av samhället – en omställning som inte hämmar ekonomisk utveckling utan främjar den. Jag trodde att syftet med det nya superdepartementet var att man skulle samla alla dessa frågor. Men det verkar inte alls ha blivit så. Det verkar snarare ha blivit mycket spretigare.

I stället har frågan kring automation och robotisering näst intill non-chaleras under denna interpellationsdebatt. Det tycker jag är bekymmersamt. Statsrådet har inte heller lyckats presentera en enda lösning på hur vi ska se till att startup- och scaleup-företag får rätt förutsättningar för att bidra med innovationer som gör att vi kan accelerera mot en grönare framtid. Även hos dessa aktörer är automation viktigt. Här kan Sverige ligga i framkant genom att främja höginnovativa startup-företag som är med och effektiviserar vår produktionskedja.

Herr talman! Regeringsmakten förpliktigar. Den innebär att man bestämmer. Man har möjlighet att förändra samhället. Den gröna omställningen kommer att ske, och det är upp till regeringen om Sverige där kommer att ses som en vinnare eller en förlorare. Alla förutsättningar har funnits där, och de finns kvar. Regeringen skulle kunna få en bred energiöverenskommelse, som debatterades här tidigare, för att lösa elförsörjningen för 20- och 30-talets elektrifierade samhälle. Regeringen har stöd för att införa statsprogram för såväl stora som små industrier. Men det verkar vara Tidölaget som är bromsklossen för den gröna omställningen – sverigedemokrater som inte vill se statsprogram och moderater som fortsätter att dividera om vindkraftens vara eller icke vara. Och medan regeringsunderlaget käbblar genomför andra länder omställningen bit för bit. Hela den svenska konkurrenskraften och det svenska välståndet riskeras till förmån för populism, och det gör Sverige fattigare.

Just nu är Sverige i framkant. Men om regeringen fortsätter att underinvestera kommer vi att bli ett teknologiskt u-land, herr talman, och det vill inte jag.

Anf. 43 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Jag skulle avslutningsvis vilja lägga lite fokus på just kompetensförsörjningsfrågan och utveckla detta med Energimyndighetens uppdrag som de fick från regeringen för att få till en nationell kraftsamling kring kompetensförsörjning för elektrifiering. Energimyndigheten har

genomfört en kartläggning och en analys av kompetensbehoven. Denna analys presenterades den 5 oktober.

Energimyndighetens kartläggning och analys visar sysselsättnings-effekterna och kompetensbehoven och därmed också de många flaskhalsar och situationer med bristyrken som vi på kort sikt kommer att stå inför till följd av elektrifieringen. Vindkraftstekniker är en sådan kategori. Enligt Energimyndigheten skapar elektrifieringen kompetensbehov från tillståndshantering, vilket är en separat historia, till byggnation, drift av olika kraftslag, infrastrukturer och industrisatsningar som hänger ihop med detta.

Samhällets elektrifiering förväntas bidra till helt nya näringar som skapar behov av för svensk del nya kompetensprofiler som vi inte har sett på samma sätt tidigare, exempelvis kopplat till energilagring genom vätgas eller etablering av storskaliga havsbaserade vindkraftsparker.

Rapporten visar att kompetensbehovet är stort redan i dag men att kompetensbristen verkligen är en akut utmaning. Myndigheten identifierar 35 bristyrken. Rapporten har som sagt precis presenterats, i början av denna månad, och jag ser fram emot att få återkomma till den.

Sedan vill jag vara öppen och rak och säga att ingången till dessa interpellationer, som var väldigt snarlika, gjorde att jag trodde att vi ändå skulle ha förutsättningar för en något smalare debatt. Jag ser fram emot att vi kan få fördjupa oss lite mer i det som interpellanterna önskat ta upp i dag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2023/24:85 om reglering av fjärrvärmemarknaden

Anf. 44 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Joakim Sandell har frågat mig om jag är beredd att ta initiativ till att reglera fjärrvärmemarknaden om Konkurrensverket med flera myndigheter förordar det och om det finns stöd i regeringen för en sådan åtgärd. Joakim Sandell har också frågat om jag kan tänka mig att verka för att Konkurrensverket får i uppdrag att genomföra en bredare analys av hela fjärrvärmemarknaden mot bakgrund av de privata bolagens breda intåg på fjärrvärmemarknaden och de konsekvenser vad gäller prisnivåer och risk för monopolmissbruk som detta kan leda till.

Vad gäller privat ägda bolags agerande på marknaden kan jag konstatera att det sedan decennier – nu blir det historia för dem som behöver det – funnits privat ägande i alla delar av energisektorn. Fjärrvärmemarknaderna har under många år haft en sund konkurrens från alternativa uppvärmningskällor, och prisökningarna har varit rimliga. Det har gällt på marknader med både offentligt och privat ägda fjärrvärmenät.

Såväl Energimyndigheten som Energimarknadsinspektionen följer utvecklingen utifrån sina respektive roller och ansvar. Energimyndigheten har i uppdrag att ta fram ett förslag till en kraft- och fjärrvärmestrategi, och Energimarknadsinspektionen har i uppgift att analysera utvecklingen på fjärrvärmemarknaderna och att verka för konkurrenskraftiga priser.

Prot. 2023/24:21
24 oktober

Svar på
interpellationer

Kraft- och fjärrvärmen har en viktig roll i det svenska energisystemet. Regeringen ser över möjligheterna att utveckla politiken på området.

Jag har nu läst upp det svar som departementet skickat in och som finns skriftligt. Vi börjar lite grann så, tänker jag, och så får debatten ta vid. Jag ser fram emot att i de kommande inläggen kunna utveckla svaret ytterligare muntligt.

Anf. 45 JOAKIM SANDELL (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret på frågan.

Vi hade en interpellationsdebatt i januari om Öresundsverket och dess framtid. Inte för att jag vill göra denna debatt spretigare, men jag vill ändå börja med att tacka för det arbete regeringen har gjort kopplat till detta. Även socialdemokratiska kommunalråd och moderata regionpolitiker har varit inblandade i det arbetet. Jag inleder alltså med ett tack i debatten.

Den debatt vi hade i januari var också kopplad till fjärrvärmemarknaden, och jag vill ta den som utgångspunkt. Då avslutade statsrådet med att säga: ”Vi tar dessa medskick med oss, och då menar jag att vi faktiskt tar dem med oss. Jag tänker att vi kommer att ha anledning att diskutera detta igen i närtid.” Det kan väl diskuteras om detta är närtid eller ej. Det är dock inte statsrådets fel, utan jag får ta på mig att jag inte lämnat in någon interpellation förrän nu.

Det har dock hänt lite sedan vi debatterade sist. Då stod vi inför en situation där Eon i Malmö hade aviserat höjningar på fjärrvärme i Malmö/Burlöv på 20 procent. Nu blev det inte 20 procent utan 13 procent – en klassisk förhandlingsteknik, kan jag tycka som står lite vid sidan om. Det är lite som att hota med ett rejält kok stryk, och sedan får man nöja sig med en liten lusing. Det är en förhandlingsteknik som kanske är vanligt förekommande i avtalsrörelser: Parterna börjar med att någon erbjuder noll och någon begär tio, och sedan kommer man överens om något däremellan. Kanske har man också använt modellen i politiken ibland, inte minst i internpolitiska sammanhang när man åker till kongresser och lägger sig långt åt ena hållet för att man är beredd att ta en kompromiss.

Men åter till fjärrvärmen. Anledningen till att vi är här är egentligen att fjärrvärme är den vanligaste uppvärmningsformen i Sverige och står för nästan hälften av uppvärmningen i landet. Bland flerfamiljshus är andelen som värms upp genom fjärrvärme omkring 90 procent.

Till skillnad från andra marknader finns det i dag ingen konkurrens på fjärrvärmenätet. Den som bor i ett fjärrvärmeområde och önskar använda fjärrvärme som uppvärmningssätt har ingen möjlighet att välja mellan olika aktörer, då leverantörerna verkar i ett naturligt monopol. Detta lämnar fjärrvärmekunder, såväl hushåll som företag, i en utsatt situation.

Kopplat till privatiseringsdiskussioner tänker jag så här: Ideologiskt brukar man ju föra ett resonemang om att syftet med privatiseringar är att effektivisera en marknad, erbjuda kunder olika alternativ och på något sätt också spara pengar. Funkar det så på fjärrvärmemarknaden? Nja, en analys utförd på uppdrag av Energimarknadsinspektionen visar att privata ägare innebär i genomsnitt 3–6 procent högre pris. Man skriver i rapporten: ”Skillnader i prissättning tycks således huvudsakligen bero på skillnader i vilken grad bolagens marknadsmakt utnyttjas som i sin tur beror på bolagens villighet (typ av ägare) och möjlighet (begränsas av konkurrerande

uppvärmningsslag och efterfrågerelaterade faktorer) till att utnyttja sin monopolsituation.”

Eon hade en vinstmarginal på 18 procent på fjärrvärmén under 2022. Med den höjning som aviserats under 2023 kommer vinstmarginalen att öka. Dessutom har man flaggat för ytterligare höjningar 2024. Då skulle man landa på en vinstmarginal på ungefär 25 procent.

I svaret konstaterar statsrådet att det har varit ”rimliga” prishöjningar. Frågan är om statsrådet verkligen tycker att Eons prishöjningar på fjärrvärme har varit rimliga.

Anf. 46 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Jag vill understryka att när jag refererar till att detta historiskt sett har fungerat väl är det verkligen *historiskt* sett.

Jag vill också tacka för interpellationen. Jag vill precis som i januari understryka att på samma sätt som frågan om Öresundsverket var en fråga om samspel mellan regeringen och det lokala – det fanns ett tydligt uppdrag från regeringen som inte pekade ut Öresundsverket, men det fanns inte så många andra att tillgå, och som sedan verkställdes av myndigheter – är även detta ett gott exempel på hur en enskild ledamot i Sveriges högsta beslutande församling kan lyfta fram en fråga så att det faktiskt gör skillnad.

Man kan titta på vad vi har gjort här, generellt sett.

Den 1 januari 2023 avskaffades skatten på avfallsförbränning. Det var bra. Den förra regeringens politik kostade branschen runt en halv miljard. Skatten låg på 125 kronor per ton avfall.

Konkurrensverket utreder nu specifikt det bolag som nämns här, Eon, rörande missbruk av dominerande ställning.

Det här är det som kallas naturligt monopol. Bor man i ett område där fjärrvärme är det som står för uppvärmningen av ens bostad kan man inte välja ett annat bolag, utan då finns det bara ett bolag att välja på i hela kedjan för att kunna ha ett varmt hus. När någon då säger att ”nu höjer vi med 20 procent” är det ganska svårt att göra något åt det. Då kan man anmäla till en instans.

Historiskt sett har det varit väldigt få anmälningar till Fjärrvärménämnden, som den heter. Det har normalt varit mellan noll, alltså inga alls, och två. Men bara sedan oktober 2022 har alltså 200 ansökningar inkommit till nämnden. Potentiellt kan man blockera hela processen genom att överbelasta nämnden. Det är ganska hög belastning redan nu. Men här är det uppenbart att det är en indikation på att något inte riktigt stämmer.

Det är också stor variation i prisökningarna. Vissa fjärrvärmeaktörer säger att de ser inflationen och det ekonomiska läget och inte ser någon anledning att höja. Andra aviserar och ger indikationer på höjningar på 60 procent. Det smäller ju stenhårt mot hushållen.

För att svara så rakt jag kan på ett möjligt påstående eller en fråga om jag som energiminister tycker att detta fungerar tillfyllest: Mitt svar är nej. Jag tycker att det är uppenbart att det är något som är ruttet här. Något funkar inte så som det historiskt sett har gjort. Det har varit en avreglerad marknad som har tickat och rullat på förhållandevis väl av sig själv.

Min statssekreterare och jag kommer den 8 november att träffa ett antal berörda aktörer angående läget inför vintern. Det här kommer att vara en specifik fråga på dagordningen på det mötet, för vi vet ju att det är upp-

Prot. 2023/24:21
24 oktober

Svar på
interpellationer

värmningsfrågorna som blir riktigt stora inför vintern. Vid behov kommer vi att följa upp det mötet med att träffa en bredare krets av berörda aktörer. Inbjudan till den 8 november har redan gått ut, och vi kommer att ha frågan om fjärrvärmens som en specifik fråga på dagordningen.

Anf. 47 JOAKIM SANDELL (S):

Herr talman! Jag blev till en början lite besviken på statsrådets svar, för i debatten vi hade senast uttryckte hon en skepsis mot marknaden. Men den uttrycker hon också nu här i talarstolen, och jag håller med statsrådet. Även jag tycker att det är något som är ruttet i den här branschen.

Tänk om man skulle investera i en laddhybrid. Tanken när man gör det är väl att man ska kunna kombinera att ladda bilen och att tanka den. Tänk om bensinbolagen hade resonerat att i och med att man kör en laddhybrid får man betala mer för bensinen. Vem hade då investerat i en laddhybrid?

Tänk om du skulle bygga solpaneler på ditt hus. Vi vet ju med tanke på hur det ser ut med sommar och höst och vinter och vår i Sverige att produktionen är högre under sommarhalvåret än under vinterhalvåret. Tänk om du när du hade gjort det fick besked av din elleverantör att nu får du betala mer för elen när du själv inte producerar. Hur många skulle då investera i solpaneler?

När det gäller fjärrvärmes har jag ett exempel från Stena Fastigheter i Malmö. I Bellevuegården inte så långt från Malmö stadion byggde man bergvärme. Man borrade 50 hål. Det klarar en täckning när det gäller värme på 80 procent. De sista 20 procenten behöver man fjärrvärmes till. Hur resonerade Eon i detta fall? Jo, man höjde priset på de sista 20 procenten.

Det här motverkar energieffektivisering. Vi har alltså ett system där en aktör kan motverka något som tjänar fastighetsägaren, dem som hyr, klimatet och samhället i stort med tanke på att det också skulle kunna trycka ned inflationen. Men Eon tillåts göra på detta sätt.

Det här systemet är något som jag tycker att vi borde kunna komma överens om att vi måste göra något åt. Det gläder mig att ni ska ha ett möte med olika intressenter. Jag hoppas att ni bjuder in Fastighetsägarna Syd och att det inte bara är de som producerar fjärrvärmes som ska vara med på mötet.

Anf. 48 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Jag vill återvända till frågan om Fjärrvärmenämnden.

Det går att mäla sig ur det systemet och välja att inte vara med i det. Då blir det lite svårare att pressa och granska det bolaget, och det blir lite svårare för kunderna att anmäla när de har ett bolag som valt att lämna systemet. Det har gjort det här ännu svårare.

Det specifika exempel som Joakim Sandell tar upp här, där man lyckas pressa kostnaderna i ena änden och tar ansvar för en rimlig elförsörjning till uppvärmningsupplägget för sitt hus och sedan ser en radikal prishöjning vad gäller fjärrvärmens, är en del i det som berörs i utredningen. Konkurrensverket utreder alltså en av aktörerna för missbruk av sin dominerande ställning. Den utredningen, som vi inte kan föregripa, är i sig en allvarlig indikation på att något behöver ses över.

Det här har som sagt fungerat väl historiskt sett. Om den inte hittar ett sätt att reglera sig själv utesluter jag inte att vi kommer att behöva kliva in och reglera en marknad som inte har behövt detaljregleras på det sättet tidigare. Det vill jag såklart att aktörerna ska vara väldigt väl medvetna om.

Jag vill också understryka att mötet som vi håller den 8 november har en bredare dagordning vad gäller läget inför vintern i stort men kommer att ha det här som en specifik punkt på dagordningen. Vi kommer också att ta ytterligare initiativ för att möta fjärrvärmeaktörerna brett. Men det hänger lite grann ihop med Konkurrensverkets pågående utredning, vilket gör att man behöver stämma av takten över tid.

Anf. 49 JOAKIM SANDELL (S):

Herr talman! Jag ska med intresse följa det arbete som statsrådet nu sätter igång kopplat till fjärrvärmemarknaden.

Det finns lite olika sätt att gå framåt. Om vi tar Malmö som exempel skulle man kunna tänka sig att Eon äger nätet men att Sysav, som är vårt avfallsbolag, skulle kunna få leverera fjärrvärme – lite på samma sätt som när det gäller elnäten. Där har vi en som äger nätet, men det råder en konkurrenssituation när det gäller vem man vill ha som leverantör.

Det finns andra saker att titta på. Fjärrvärmemarknaden i våra grannländer Danmark och Norge men även i Litauen är tuffare reglerad för att man ska få en bra prissättning.

Enligt Fastighetsägarna Syd råder i dag 86 olika prismodeller för fjärrvärme. För att öka transparensen och öppenheten på denna marknad skulle ett alternativ kunna vara att trycka ned antalet modeller till fem sex stycken.

Det finns alltså lite olika vägar att gå vidare med detta. Men jag är övertygad om att vi måste gå vidare för att styra upp denna illa fungerande marknad. Sedan är det precis som statsrådet säger: Inom Prisdialogen, i Fjärrvärmenämnden och i de utredningar som finns har man tittat på situationen fram till 2019, och då funkade det faktiskt relativt väl. Men marknaden klarade inte av de störningar som bland annat kriget i Ukraina har lett till.

Anf. 50 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Jag vill i all enkelhet tacka för interpellationen i januari och för uppföljningen nu i höst. Jag tänker att vi väl kan ha en dialog igen, både i och utanför kammaren, för att se vilka ytterligare konkreta steg som kan tas utifrån den här debatten.

Jag vill igen rikta en uppmaning till dem som lyssnar där hemma. Det gör skillnad vem man röstar på som representant. Man ska välja sina folkvalda noga. Det här är ett ypperligt exempel på hur en enskild riksdagsledamot lyfter fram en konkret fråga som påverkar många svenskar, som lätt bara skulle kunna fladdra i lite allmänna medierapporteringar men får en annan styrfart när regering och riksdag kan samarbeta och föra frågor framåt. Jag ser fram emot att arbeta vidare med detta.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2023/24:29 En ny dataskyddsreglering på socialförsäkringsområdet

2023/24:30 Genomförande av EU:s nya dricksvattendirektiv

EU-dokument

COM(2023) 642 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2018/1806 vad gäller översyn av upphävandemekanismen

Motioner

med anledning av prop. 2023/24:20 Bättre anpassad undervisningstid i grundskolan, specialskolan och sameskolan

2023/24:2756 av Åsa Westlund m.fl. (S)

med anledning av prop. 2023/24:21 Stärkt tillgång till läromedel

2023/24:2753 av Daniel Riazat m.fl. (V)

2023/24:2755 av Åsa Westlund m.fl. (S)

Finansutskottets betänkande

2023/24:FiU27 Extra ändringsbudget för 2023 – Ytterligare försvarsmateriel till Ukraina

§ 13 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 20 oktober

2023/24:103 Fordonsskatt på husbilar

av *Thomas Morell* (SD)

till finansminister *Elisabeth Svantesson* (M)

2023/24:104 Universitet i Dalarna

av *Peter Hultqvist* (S)

till utbildningsminister *Mats Persson* (L)

2023/24:105 Äganderätten för skogsägare

av *Elisabeth Thand Ringqvist* (C)

till landsbygdsminister *Peter Kullgren* (KD)

2023/24:106 Erfarenheter av kriget i Ukraina

av *Peter Hultqvist* (S)

till försvarsminister *Pål Jonson* (M)

2023/24:107 Retorikens påverkan på regeringens arbete

av *Linus Sköld* (S)

till statsminister *Ulf Kristersson* (M)

2023/24:108 Nationellt engagemang mot segregationen

av *Serkan Köse* (S)

till statsminister *Ulf Kristersson* (M)

2023/24:109 Försäkringskassans förvaltningsanslag

av *Åsa Eriksson* (S)
till statsrådet *Anna Tenje* (M)

2023/24:110 Kommunernas roll inom arbetsmarknadspolitiken

av *Serkan Köse* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister *Johan Pehrson* (L)

2023/24:111 Plan för att möta ökade varsel och stigande arbetslöshet

av *Teresa Carvalho* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister *Johan Pehrson* (L)

2023/24:112 Minskade anslag för brottsförebyggande åtgärder i utsatta områden

av *Teresa Carvalho* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister *Johan Pehrson* (L)

2023/24:113 Bostadsbyggandet

av *Eva Lindh* (S)
till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2023/24:114 Tidsgräns för bodelning

av *Eva Lindh* (S)
till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

2023/24:115 Omläggning av arbetsmarknadspolitiken

av *Teresa Carvalho* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister *Johan Pehrson* (L)

2023/24:116 Privata matchningstjänster

av *Teresa Carvalho* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister *Johan Pehrson* (L)

2023/24:117 Borttagande av skatt för personer med sjuk- och aktivitetsersättning

av *Karin Sundin* (S)
till finansminister *Elisabeth Svantesson* (M)

2023/24:118 Plan för att öka samhällsgemenskapen

av *Åsa Eriksson* (S)
till statsminister *Ulf Kristersson* (M)

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 20 oktober

2023/24:144 Trafikverkets halkbekämpning

av *Thomas Morell* (SD)
till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2023/24:145 Extremavel av hundar

av *Sofia Skönnbrink* (S)
till landsbygdsminister *Peter Kullgren* (KD)

Prot. 2023/24:21
24 oktober
-----

den 21 oktober

2023/24:146 Behovet av att minska utsläppen av metangas
av *Elin Söderberg* (MP)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

den 23 oktober

2023/24:147 Effektivitet och transparens i biståndet
av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)
till statsrådet Johan Forssell (M)

2023/24:148 Revideringen av detergentförordningen
av *Tobias Andersson* (SD)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:149 Lokala incitament till utbyggnad av ny elproduktion
av *Rickard Nordin* (C)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:150 Indraget stöd till konsumentorganisationer
av *Katarina Luhr* (MP)
till statsrådet Erik Slottner (KD)

2023/24:151 Punktskatten på desinfektionsmedel
av *Tobias Andersson* (SD)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 15.52.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 10 anf. 33 (delvis)
och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

LENA LINDBÄCK

/Olof Pilo

§ 1	Justering av protokoll.....	1
§ 2	Meddelande om frågestund.....	1
§ 3	Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte den 26–27 oktober.....	1
§ 4	Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 5	Anmälan om faktapromemoria	2
§ 6	Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 7	Ärenden för bordläggning.....	2
§ 8	Svar på interpellation 2023/24:30 om Riksrevisionens rapport om tidigare förd energipolitik.....	3
	Anf. 1 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	3
	Anf. 2 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	3
	Anf. 3 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	4
	Anf. 4 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	5
	Anf. 5 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	6
	Anf. 6 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	7
	Anf. 7 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	8
§ 9	Svar på interpellationerna 2023/24:57 och 68 om utbyggnad av elnät och ökad elproduktion.....	9
	Anf. 8 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	9
	Anf. 9 MONICA HAIDER (S).....	10
	Anf. 10 FREDRIK OLOVSSON (S).....	11
	Anf. 11 LARS BECKMAN (M).....	12
	Anf. 12 MATTIAS JONSSON (S).....	13
	Anf. 13 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	14
	Anf. 14 ISAK FROM (S)	15
	Anf. 15 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	16
	Anf. 16 MONICA HAIDER (S).....	17
	Anf. 17 FREDRIK OLOVSSON (S).....	18
	Anf. 18 LARS BECKMAN (M).....	19
	Anf. 19 MATTIAS JONSSON (S).....	19
	Anf. 20 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	20
	Anf. 21 ISAK FROM (S)	20
	Anf. 22 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	21
	Anf. 23 MONICA HAIDER (S).....	22
	Anf. 24 FREDRIK OLOVSSON (S).....	22
	Anf. 25 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	23
§ 10	Svar på interpellationerna 2023/24:58, 59, 60 och 64 om grön omställning.....	24
	Anf. 26 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	24
	Anf. 27 MARIANNE FUNDAHN (S).....	25
	Anf. 28 AIDA BIRINXHIKU (S)	26
	Anf. 29 ISAK FROM (S)	27

Anf. 30 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	28
Anf. 31 ADRIAN MAGNUSSON (S)	29
Anf. 32 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	30
Anf. 33 MARIANNE FUNDAHN (S)	31
Anf. 34 AIDA BIRINXHIKU (S)	32
Anf. 35 ISAK FROM (S)	33
Anf. 36 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	34
Anf. 37 ADRIAN MAGNUSSON (S)	35
Anf. 38 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	35
Anf. 39 MARIANNE FUNDAHN (S)	36
Anf. 40 AIDA BIRINXHIKU (S)	37
Anf. 41 ISAK FROM (S)	37
Anf. 42 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	38
Anf. 43 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	38
§ 11 Svar på interpellation 2023/24:85 om reglering av fjärrvärmemarknaden	39
Anf. 44 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	39
Anf. 45 JOAKIM SANDELL (S)	40
Anf. 46 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	41
Anf. 47 JOAKIM SANDELL (S)	42
Anf. 48 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	42
Anf. 49 JOAKIM SANDELL (S)	43
Anf. 50 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	43
§ 12 Bordläggning.....	44
§ 13 Anmälan om interpellationer	44
§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar	45
§ 15 Kammaren åtskildes kl. 15.52.	46